

Nr 230.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 5 mars 1937.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt under punkterna 1:o—13:o.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande.

1:o.

Ekelund nr 1 i Stockholms län.

Av kronolägenheten $\frac{1}{8}$ mantal Ekelund nr 1 i Solna socken av Stockholms län är jordbruksdelen enligt ett av domänstyrelsen den 28 juli 1933 utfärdat kontrakt utarrenderad till den 14 mars 1938 mot en årlig avgäld, som för närvarande utgår med 1,250 kronor. Därjämte äro ett antal av sjuton lägenhetsområden av egendomen för bostads- och andra ändamål av styrelsen utarrenderade genom särskilda kontrakt mot en sammanlagd årlig avgäld av 3,975 kronor. För samtliga områden — utom ett, som är utarrenderat till den 14 mars 1937 — gäller arrendetiden tillsvidare, så länge områdena för avtalat ändamål begagnas, med å ömse sidor förbehållen rätt till sex månaders uppsägning. Fem av lägenhetsområdena äro försedda med respektive arrendatorer tillhöriga, till bostäder åt arrendatorerna eller för uthyrning avsedda byggnader. Därjämte äger krigsskolan, så länge den är förlagd till Karlberg, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 10 mars 1916, under närmare angivna villkor för krigsskolans övningar använda kronolägenheten med vissa undantag.

Uppskattningsförrättning har hållits å egendomen under år 1936.

Av det vid förrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland en av t. f. distriktslantmätaren Gunnar Persson år 1930 över kronolägenheten upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Kronolägenheten, som är belägen intill Ulvsundasjön strax väster om Karlbergs slott på ett avstånd från Stockholm av 6 kilometer, har en areal av 7.1589 hektar, varav 3.7494 hektar tomt och åker, 0.6394 hektar skogsmark och 2.7701 hektar avrösningsjord. Huvudgårdsslotten eller jordbruksdelen, som disponeras såsom handelsträdgård, innehåller 4.0181 hektar. I kronolägenhetens areal äro inräknade de områden, som å omnämnda karta angivits såsom tillhöriga statens järnvägar, vilka områden enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 mars 1936 överförts till domänstyrelsens förvaltning.

All kronolägenheten tillhörande åkerjord ingår i huvudgårdsslotten.

Kronan tillhöriga byggnader å lägenheten äro gamla och befinna sig i genomsnitt knappast i medelgott skick.

Kronolägenheten har icke andel i samfällighet. Till lägenheten hör fiske i Ulvsundasjön. Det saknar dock värde.

Lägenhetens taxeringsvärde utgör 296,700 kronor, varav belöpa 251,500 kronor å trädgårdsslotten och 45,200 kronor å lägenhetsområdena.

Uppskattningsnämnden har ansett, att kronolägenheten på grund av sin belägenhet och ringa omfattning icke borde bibehållas i kronans ägo utan i sin helhet försäljas, varvid den borde hembjudas Stockholms stad med tillträde den 14 mars 1937 i då befintligt skick.

Förbehåll borde enligt nämndens mening vid försäljning av kronolägenheten träffas om rätt för kronan att för transporter begagna sig av över lägenheten gående vägar. Vidare skulle blivande köpare av kronolägenheten tillförbindas att respektera nyttjanderättsavtalen beträffande kronolägenheten.

Något intresse att förbehålla kronan återköpsrätt till lägenheten eller före-

slå föreskrift om viss användning av densamma har uppskattningsnämnden icke ansett föreligga.

Saluvärdet å kronolägenheten har ursprungligen uppskattats till 358,000 kronor, men uppskattningsnämnden har av vissa i uppskattningsinstrumentet närmare angivna skäl ansett saluvärdet böra nedsättas till 318,000 kronor.

Såväl *Stockholms stad* som *Solna kommun* hava anmält sig såsom spekulanter å egendomen.

Vederbörande *domänintendent* har under hand föreslagit, bland annat, att blivande köpare av kronolägenheten borde tillförbindas att låta ägare av byggnader å lägenheten under ägarnas livstid och, därest de vore gifta, under deras hustrurs livstid, hava byggnaderna kvarstående mot erläggande av skälig avgäld. Vidare har domänintendenten föreslagit, att, därest köparen önskade, att byggnaderna bortfördes, han skulle vara skyldig utgiva lösen för desamma efter värdering.

Vidare har *chefen för krigsskolan* förklarar, att från krigsskolans sida icke mötte något hinder mot lägenhetens försäljning.

Slutligen har *styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut*, som erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att framlägga förslag om plats för en statens försöksgård för trädgårdsförsök i Mälardalen, uti en till Kungl. Maj:t ställd ansökning, vilken jämväl i avskrift tillställts domänstyrelsen, anfört, att styrelsen funnit viss del av Stockholms stad tillhöriga egendomen Nyckelby i Ekerö socken vara för sagda ändamål synnerligen lämplig samt att staden vore villig att till kronan överlåta nämnda egendom såsom del av likvid för statens förvärv av kronolägenheten Ekelund. Institutets styrelse har förty anhängit, att Kungl. Maj:t ville uppdraga åt domänstyrelsen att söka genom ifrågasatta byte förvärva egendomen Nyckelby och därefter till institutets styrelse överlåta den del av samma egendom, som ansåges behövlig för berörda försöksgård.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 28 januari 1937 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Enligt vad styrelsen under hand inhämtat hade såväl Stockholms stad som Solna kommun för avsikt att efter förvärvet av lägenheten vid denna utföra en djuphamnsanläggning och vidtaga en del anordningar i samband därmed. Solna kommun hade uttalat önskvärdheten av att frågan om kommunens övertagande av lägenheten måtte bliva avgjord av den nu samlade riksdagen. Med hänsyn till angivna omständigheter vore tiden alltså inne för staten att avhända sig lägenheten, vilken icke, såvitt styrelsen hade sig bekant, erfordrades för något statligt ändamål. Styrelsen ansåge sig emellertid icke äga sådan sakkunskap i här berörda frågor, att styrelsen vågade framställa något bestämt förslag om vem av staden eller kommunen, som borde givas företräde vid försäljningen. För den händelse vad i ärendet förekommit icke heller skulle kunna giva statsmakterna tillräckligt underlag för bedömandet av denna fråga, ville styrelsen sätta i fråga, huruvida det icke nu kunde ordnas så, att statsmakterna meddelade beslut om lägenhetens försäljning och fastställde ett visst minimipris samt att länsstyrelsen erhöle i uppdrag att infordra köpeanbud å lägenheten från staden och kommunen, varefter Kungl. Maj:t hade att pröva anbuden. Minimipriset torde kunna bestämmas till det ursprungligen uppskattade saluvärdet 358,000 kronor.

Då det icke nu kunde förutses, om Stockholms stad komme att förvärva kronolägenheten, vore det också ovisst, huruvida möjlighet funnes för förverkligande av det av styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut ifrågasatta egendomsutbytet.

På grund av vad sålunda anförts har domänstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* föreslå riksdagen medgiva, att kronolägenheten $\frac{1}{8}$ mantal Ekelund nr 1 i Solna socken av Stockholms län med den omfattning, som med röda heldragna linjer angivits å en av t. f. distriktslantmätaren Gunnar Persson år 1930 upprättad karta, måtte med ett saluvärde av 358,000 kronor försäljas, *dels ock* bemyndiga länsstyrelsen i Stockholms län att från Stockholms stad och Solna kommun infordra köpeanbud å lägenheten i fråga, vilka anbud därefter skulle överlämnas till Kungl. Maj:t för prövning, och borde vid försäljningen iakttagas, *att* kronolägenheten försälldes med tillträdesrätt, räknat från och med den 14 mars 1937 i då befintligt skick, *att* endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar inginge i försäljningen, *att* köparen vore skyldig respektera samtliga av domänstyrelsen gjorda, kronolägenheten avseende nyttjanderättsupplåtelse, *att* köparen genom köpet inträdde i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägde till vederbörande nyttjanderättshavare å egendomen, *att* köparen skulle vara skyldig att inlösa nyttjanderättshavare tillhöriga hus vid egendomen, när nyttjanderättshavarna på grund av köparens uppsägning frånträdde besittningsrätten, till skäligt pris, som i brist på överenskommelse bestämdes av skiljemän såsom i 2 kapitlet 8 § lagen den 14 juni 1907 om nyttjanderätt till fast egendom vore stadgat för där avsett fall, *att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehölles rätt att hava ledningarna kvarstående å kronolägenheten samt desamma nyttja utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakades å kreatur, *samt att* kronan förbehölles rätt att för transporter fritt begagna över kronolägenheten löpande vägar.

Slutligen har *domänstyrelsen* i utlåtande den 12 februari 1937 beträffande omförmälda ansökning från styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut anført, att det torde bliva nödvändigt att avgöra frågan om förvärv åt kronan av egendomen Nyckelby utan samband med försäljningen av lägenheten Ekelund och att för ändamålet anvisa särskilt statsanslag.

Departementss-
chefen.

I fråga om den av styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut gjorda ansökningen om förvärv åt kronan genom byte av den Stockholms stad tillhöriga egendomen Nyckelby torde jag få erinra, att jag förut denna dag i samband med frågor rörande försöksverksamheten på trädgårdsodlingens område anført, att det icke blivit möjligt att för närvarande framställa förslag om förvärvande för angiven verksamhet av nämnda egendom, enär utredning om dispositionen av densamma icke i sin helhet föreligger. I följd därav torde frågan om försäljning av lägenheten Ekelund få avgöras utan samband med det ifrågasatta bytesavtalet.

Mot de av domänstyrelsen föreslagna villkoren för försäljning av lägenheten Ekelund nr 1 har jag i huvudsak ej något att erinra. För att undvika uppskov med försäljningen torde emellertid ärendet i befintligt skick böra underställas riksdagen, därvid alltså medgivande torde böra inhämtas till försäljning av lägenheten i huvudsaklig anslutning till domänstyrelsens förslag.

Därest riksdagen härtill lämnar bifall, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de slutliga försäljningsvillkoren.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att försäljning av kronolägenheten $\frac{1}{8}$ mantal Ekelund nr 1 i Solna socken av Stockholms län må verkställas i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens förslag.

2:o.

Lindhov nr 1—4 i Stockholms län.

Genom beslut den 29 november 1907 medgav Kungl. Maj:t att för anläggning av en håll- och lastplats vid Sköndal mellan Tumba och Rönninge stationer närmare angivna områden om tillhoppa 10,179 kvadratmeter av kronoegendomen $1\frac{3}{4}$ mantal Lindhov nr 1—4 i Botkyrka socken av Stockholms län finge upplåtas att under nyttjanderätt innehavas, så länge områdena för det avsedda ändamålet användes och laga hinder ej mötte. Därjämte medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 16 november 1917 dels att för uppförande av en tuberkulossjukvårdsanstalt för Stockholms län ett område av egendomen om cirka 15 hektar, däri inbegripet ägorna till torpet Sandstugan, finge, så länge området användes för ifrågavarande ändamål, upplåtas till länets landsting, dels ock att därutöver ett intilliggande område av omkring 10 hektar av egendomen finge under samma tid användas för anordnande av promenadvägar och till promenadplats för anstaltens räkning, allt under närmare angivna villkor. Slutligen förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 12 februari 1918, att ett å en av lantmäteriauskultanten Helmer Wikström år 1917 upprättad karta som Uttrans tertiärstation nr 1 betecknat område om 450 kvadratmeter, tillhörande torpet Oxöga under kronoegendomen, skulle från och med den 14 februari 1918 överflyttas från domänstyrelsens till vattenfallsstyrelsens förvaltning.

Återstående i kronans ägo kvarvarande del av kronoegendomen är utarrenderad i två lotter: huvudgården (jordbruksdelen) till den 14 mars 1937 till Joel Erlandsson mot en årlig avgäld av 5,760 kronor och del av förutvarande torpet Oxöga till den 14 mars 1938 till W. Hagström mot en årlig avgäld av 200 kronor.

Uppskattningsförrättning har hållits å egendomen under år 1934.

Av det vid förrättningen förda protokollet, jämte tillhörande handlingar och kartor över egendomen med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen intill sjön Aspen vid allmänna landsvägen Södertälje—Stockholm på ett avstånd av cirka 23 kilometer från Stockholm och 6 kilometer från Uttrans järnvägsstation, har en areal — förutom den mark, som enligt omförmälda beslut disponeras av annan, och förenämnda torpet Oxöga — av 355.816 hektar, varav 133.95 hektar tomt och åker, 33.366 hektar ängs- och mossmark samt 188.5 hektar skogsmark.

Å egendomen finnas ett flertal bebyggda torp och lägenheter.

Till egendomen hör fiske i sjön Aspen, vilket dock är av ringa värde.

Egendomen har ett taxeringsvärde av 174,500 kronor, varav 115,000 kronor jordbruksvärde och 59,500 kronor skogsvärde.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att egendomen med avseende å dess disposition borde uppdelas i följande å en av numera distriktslantmätaren O. A. Lindén år 1920 kompletterad karta angivna lotter, nämligen litt. A och B, jordbruksarrendelotter, och litt. C^{a-1}, D, E^{a och b} — H, försäljningslotter. Lotterna A och B borde enligt nämndens mening bibehållas i kronans ägo och ånyo utarrenderas, lotten A för tryggande av eventuellt i framtiden uppkommande statligt behov och lotten B för tillgodoseende av eventuell utvidgning av det område, som för närvarande disponerades av Stockholms läns landsting.

Nämnden har föreslagit att lotterna C^{a-4} — vilka finnas angivna å en av förenämnde Lindén år 1936 upprättad karta — försåldes enligt 13 § i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. Sagda lotter, vilkas arealer angivits i beskrivningen över nyssnämnda karta, hava åsatts följande saluvärden:

C^a om 0.438 hektar, varav 0.434 hektar åker och 0.002 hektar avrösningsjord, 2,180 kronor,

C^b om 0.2845 hektar, varav 0.15 hektar åker och 0.1345 hektar avrösningsjord, 2,000 kronor,

C^c om 0.329 hektar, varav 0.071 hektar åker och 0.258 hektar avrösningsjord, 2,310 kronor,

C^d om 0.3025 hektar, varav 0.0435 hektar åker och 0.259 hektar avrösningsjord, 2,120 kronor,

C^e om 0.2825 hektar, varav 0.018 hektar åker och 0.2645 hektar avrösningsjord, 1,980 kronor,

C^f om 0.272 hektar, varav 0.037 hektar åker och 0.235 hektar avrösningsjord, 1,910 kronor,

C^g om 0.2755 hektar, varav 0.1605 hektar åker och 0.115 hektar avrösningsjord, 1,930 kronor,

C^h om 0.3565 hektar, varav 0.297 hektar åker och 0.0595 hektar avrösningsjord, 1,380 kronor samt

Cⁱ om 0.3753 hektar, varav 0.2518 hektar åker och 0.1235 hektar avrösningsjord, 1,160 kronor.

Lotten D (Enby) har en areal av 0.917 hektar, varav 0.248 hektar åker och 0.669 hektar avrösningsjord, samt har saluvärderats till 4,600 kronor. Lotten, som vore försedd med arrendator Erlandsson tillhöriga byggnader, borde enligt nämndens mening till försäljning hembjudas Erlandsson. Denne hade emellertid underlåtit att giva besked, om han ville köpa lotten. Skulle Erlandsson icke vilja köpa lotten, borde Erlandsson anmodas bortföra sina byggnader — som vore i mycket dåligt skick — och lotten till försäljning utbjudas i befintligt skick enligt 15 § försäljningsförordningen, därvid förbehåll borde träffas till förmån för lotten om rätt till servitut om utfartsväg över stamfastigheten.

Lotten E^a med en areal av cirka 0.5133 hektar har åsatts ett saluvärde av 2,100 kronor. Då lotten vore lämplig såsom tomt för sommarbostad, borde den enligt nämndens förslag försäljas i befintligt skick enligt 15 § försäljningsförordningen, därvid servitutsrätt om utfartsväg över stamfastigheten borde förbehållas lotten.

Lotten E^b med en areal av cirka 0.42 hektar har saluvärderats till 3,000 kronor. Lotten är försedd med kronan tillhöriga byggnader, vilka sedan mer än 20 år tillbaka förhyrts av Gust. Svensson. Uppskattningsnämnden har föreslagit, att lotten i befintligt skick till försäljning hembjödtes Svens-

son, därvid förbehåll om rätt till servitut om utfartsväg över stamfastigheten borde träffas till förmån för lotten.

Lotten F (del av torpet Oxöga) har en areal av 1,563 hektar, varav 0,7365 hektar åker samt 0,8265 hektar backe och sank mark. Över lotten äro framdragna flera elektriska ledningar och en avloppsledning, vilka delvis förhindra lottens utnyttjande för tomtändamål. Lotten har åsatts ett saluvärde av 9,250 kronor. Vid beräklandet härav har hänsyn tagits till förefintlig möjlighet att uppdelas lotten i tomter. Nämnden har tillstyrkt, att lotten försåldes enligt 11 § försäljningsförrordningen till fru Rosa Maria Andersson, född Hagström, som därom framställt begäran. Tillträde av lotten borde ske den 14 mars 1937 med skyldighet dock för köparen att respektera det om lotten gällande arrendekontraktet. Därest fru Andersson icke komme att köpa lotten, borde densamma försäljas enligt 15 § försäljningsförrordningen.

Lotten G om cirka 0,751 hektar har av nämnden föreslagits till försäljning med ett saluvärde av 2,250 kronor. Ingenjören Einar Envig, Badstrandsvägen 20, Stora Essingen, har anmält sig såsom köpare till lotten.

Lotten H med en areal av cirka 0,7433 hektar har åsatts ett saluvärde av 4,000 kronor. Då lotten sedan år 1913 bebotts av arbetaren Karl Herman Karlsson och denne önskade köpa lotten, har nämnden tillstyrkt, att densamma hembjödtes Karlsson.

Omförmälde *Gustav Svensson* har skriftligen förklarat, att han vore villig att till pris, motsvarande saluvärdet, 3,000 kronor, köpa lotten E^b.

Likaså har *Karl Herman Karlsson* avgivit skriftlig förklaring, att han önskade till saluvärdet, 4,000 kronor, motsvarande pris förvärva lotten H.

Efter uppskattningsförrättningen har *vattenfallsstyrelsen* i en till domänstyrelsen den 16 december 1936 inkommen skrivelse — med förmälan att det visat sig nödvändigt att utvidga området för Uttrans tertiärstation — anhållit om meddelande, huruvida från domänstyrelsens sida funnes något att erinra mot att av torpet Oxöga det för berörda utvidgning behövlige området jämte mark för utfartsväg överflyttades från domänstyrelsens till vattenfallsstyrelsens förvaltning, mot den ersättning till domänfonden, varom överenskommelse kunde träffas. Vid skrivelsen har fogats en av tjänstemannen vid Älvkarleby kraftverk G. Axelsson år 1936 upprättad karta över ifrågavarande område, vilket enligt å kartan tecknad arealuppgift innehölle tillhoppa 0,1469 hektar.

Domänintendenten har tillstyrkt bifall till vattenfallsstyrelsens framställning samt åsatt området ett värde av 950 kronor. Återstående under domänstyrelsens förvaltning varande del av torpet Oxöga (lotten F) eller 1,4161 hektar har av domänintendenten uppskattats till ett värde av 8,550 kronor.

Rosa Maria Andersson har förklarat sig villig att inköpa lotten F efter dess sålunda reducerade areal och saluvärde.

Vederbörande *jägmästare* har, vad beträffar lotten G, med hänsyn till dess olämpliga belägenhet och den omständigheten, att lotten i huvudsak bestode av sandmark, föreslagit, att saluvärdet å lotten bestämdes till allena 1,502 kronor.

Överjägmästaren i Östra distriktet har förklarat sig instämma i jägmästarens yttrande i fråga om värdet å lotten G. I övrigt hade överjägmästaren icke något att erinra mot det av uppskattningsnämnden uppgjorda dispositionsförslaget rörande kronoegendomen.

Överlantmätaren i länet har anfört följande. Något hinder ur jorddelningssynpunkt att avstycka de till överlåtelse föreslagna områdena till särskilda fastigheter torde ej föreligga, därest områdenas rätt till utfartsvägar tillgodosåges på tillfredsställande sätt. Som en lämplighetsåtgärd föresloge

emellertid överlantmätaren, att lotterna D, E^a och E^b tilldelades mindre vattenområden i sjön Aspen utanför lotternas stränder. Därigenom förhindrades, att lotterna vid lågt vattenstånd bleve avstängda från sjön genom tidvis torrlagda markremsor tillhörande stamfastigheten. Det vore nödvändigt, att även fisket inom vattenområdena tillades nu ifrågavarande lotter, då fisket i förevarande fall icke kunde skiljas från äganderätten till vatten och grund. Överlantmätaren hade konfererat med domänintendenten, vilken förordat den av överlantmätaren föreslagna anordningen och förklarat, att densamma ej behövde medföra ändring i de föreslagna saluvärdena.

Med skrivelse den 26 januari 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Vad beträffade lotten D ansåge styrelsen, att den icke borde försäljas utan ingå i arrendelotten A. Domänstyrelsen hade föranstaltat om utarrendering av huvudgårdslotten till den 14 mars 1938. Försäljningslotterna borde därför överlåtas med tillträdesrätt den 14 mars 1938, därvid dock beträffande litt. F borde stadgas, att lotten försåldes med tillträde sagda dag eller den tidigare dag, varom överenskommelse med arrendatorn kunde träffas. I övrigt hade styrelsen icke något att erinra mot det av uppskattningsnämnden upprättade försäljningsförslaget med de av nämnden åsatta saluvärdena. Lotterna E^a och E^b borde dock vid blivande avstyckningsförrättningar, på sätt överlantmätaren föreslagit, tilldelas erforderliga vattenområden.

Styrelsen hade ej heller något att erinra mot att av torpet Oxöga det område, som avsåges i vattenfallsstyrelsens framställning, överflyttades till sagda styrelses förvaltning, därvid domänfonden borde tillgodoföras ett belopp av 950 kronor.

Lotterna F, G och H torde icke kunna till vederbörande försäljas utan riksdagens medgivande. Till försäljning av de övriga lotterna torde däremot ej erfordras riksdagens medverkan. Lämpligheten syntes emellertid bjuda, att förevarande ärende i dess helhet underställdes riksdagens prövning.

Jag biträder det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget. Ärendet torde i sin helhet böra underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 $\frac{3}{4}$ mantal Lindhov nr 1—4 i Botkyrka socken av Stockholms län må

dels försäljas följande å en av distriktslantmätaren O. A. Lindén år 1920 kompletterad och en av honom år 1936 upprättad karta (beträffande litt. C^{a-1}) angivna lotter, nämligen

litt. C^a med en areal av 0.436 hektar och ett saluvärde av 2,180 kronor,

litt. C^b med en areal av 0.2845 hektar och ett saluvärde av 2,000 kronor,

litt. C^c med en areal av 0.329 hektar och ett saluvärde av 2,310 kronor,

litt. C^d med en areal av 0.3025 hektar och ett saluvärde av 2,120 kronor,

litt. C^e med en areal av 0.2825 hektar och ett saluvärde av 1,980 kronor,

litt. C^f med en areal av 0.272 hektar och ett saluvärde av 1,910 kronor,

litt. C^g med en areal av 0.2755 hektar och ett saluvärde av 1,930 kronor,

litt. C^h med en areal av 0.3565 hektar och ett saluvärde av 1,380 kronor och

litt. Cⁱ med en areal av 0.3753 hektar och ett saluvärde av 1,160 kronor,

samtliga lotter enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. genom utbud under hand jämlikt 13 § i förordningen, samt

litt. E^a med en areal av cirka 0.5133 hektar och ett saluvärde av 2,100 kronor enligt nyssnämnda förordning genom utbud under hand jämlikt 15 § i förordningen ävensom

litt. E^b med en areal av cirka 0.42 hektar och ett saluvärde av 3,000 kronor till Gust. Svensson,

litt. F (del av Oxöga) med en areal av 1.4161 hektar till fru Rosa Maria Andersson, född Hagström, mot en saluvärdet, 8,550 kronor, motsvarande köpeskillning samt, därest försäljning till fru Andersson icke komer till stånd, genom utbud under hand enligt 15 § i förenämnda förordning,

litt. G med en areal av cirka 0.751 hektar till ingenjören Einar Envig mot en saluvärdet, 2,250 kronor, motsvarande köpeskillning, och

litt. H med en areal av cirka 0.7433 hektar till arbetaren Karl Herman Karlsson mot en saluvärdet, 4,000 kronor, motsvarande köpeskillning,

dels ock överflyttas till vattenfallsstyrelsens förvaltning ett å en av tjänstemannen vid Älvkarleby kraftverk G. Axelsson år 1936 upprättad karta angivet område om 0.1469 hektar av torpet Oxöga med ett uppskattat värde av 950 kronor att tillgodoföras domänfonden;

skolande vid försäljningarna och sistnämnda överflyttning i övrigt iakttagas, *att* lotterna överlåtas i befintligt skick med tillträdesrätt den 14 mars 1938, därvid dock beträffande lotten *litt. F* skall gälla, *att* densamma må av köparen tillträdas å tidigare dag, därest överenskommelse med arrendatorn av lotten kan träffas därom, *att* endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar ingå i överlåtelse, *att* förbehåll göres för de gränsjämkningar, som vid blivande avstyckningar av lotterna kunna föreskrivas, *att*, där så vid avstyckningsförrättningarna befinnes erforderligt, å stamfastigheten läggas servitut till förmån för lotterna om rätt att taga nödiga ut-

fartsvägar över stamfastigheten, att innehavare av över egnedomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska och andra ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående å egnedomen samt nyttja desamma utan rätt för köpare eller vattenfallsstyrelsen med avseende å det område, som skall överflyttas till dess förvaltning, till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att vid avstyckning av lotterna litt. E^a och E^b dessa tilldelas erforderliga, mindre vattenområden i sjön Aspen utanför lotternas stränder jämte till områdena hörande fiske, att, därest kronan nödgas till huvudgårdens arrendator utgiva ersättning för av denne till äventyrs å försäljningslotterna verkställd höstplöjning, trädesberedning och sådd, köpare skall vara skyldig gottgöra kronan för vad kronan i sådant hänseende erlagt, samt att vid försäljningarna av lotterna litt. E^b, F (vid försäljning till Rosa Maria Andersson), G och H förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

3:o.

Kumla nr 1 i Uppsala län.

Kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Kumla nr 1 i Övergrans socken av Uppsala län är genom domänstyrelsens den 8 november 1929 utfärdade kontrakt utarrenderad för tiden 14 mars 1930—14 mars 1950 till Ivar Andersson. Arrendeavgälden utgör för närvarande 1,513 kronor.

I en till domänstyrelsen ingiven ansökning den 1 november 1935 anhöll arrendator Andersson av anförda skäl att få förvärva egnedomen, över vilken framställning yttranden avgivits av vederbörande domänintendent, jägmästare och överjägmästare. Härefter har uppskattningsförrättning hållits å egnedomen i vederbörlig ordning den 27 juni 1936.

Av instrumentet över förrättningen med tillhörande handlingar, däribland en av förste lantmätaren F. W. Mossberg genom Carl Mohlin år 1906 upprättad karta över egnedomen jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egnedomen, belägen 8 kilometer från Bålsta järnvägsstation, innehåller en areal av 80.5524 hektar, därav 39.0720 hektar tomt och åker, 2.6430 hektar ängsmark och 38.8374 hektar avrösningsjord.

Åkern ligger i icke sammanhängande skiften och består av delvis sandblandad lerjord. Åkern är av jämförelsevis god beskaffenhet. Ängen, som är medelgod, användes till bete.

Kronans vid egnedomen befintliga hus äro i medelgott stånd. Arrendatorn äger vid huvudgården dels arbetarbostad, sammanbyggd med en kronan tillhörig källare och innehållande två rum jämte tvättstuga, dels tvenne

vedbodan, den ena fristående och den andra hopbyggd med kronan tillhörig bod. Dessutom äger arrendatorn samtliga byggnader, bestående av boningshus, ladugård och stall samt bodbyggnad å den samfällt med egendomen brukade lägenheten Dejbo.

Egendomen är taxerad till 36,600 kronor, därav för inägor 33,600 kronor och för skog 3,000 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit egendomens försäljning efter hembud till arrendatorn Ivar Andersson, som från år 1914 brukat egendomen. Hans fader har dessförinnan innehaft egendomen på arrende sedan år 1890.

Nämnden har åsatt egendomen ett saluvärde av 47,600 kronor, därav för avrösningsjord jämte växande skog 10,809 kronor och 1,250 kronor, utgörande kapitaliserat värde av utdelningen från häradsallmänning.

Saluvärderingen har verkställts under förutsättning, att egendomen överlåtes i befintligt skick. Nämnden har icke funnit anledning att föreslå särskilda föreskrifter om egendomens användning eller om återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter härutinnan anses böra ifrågakomma, förordar nämnden en nedsättning i saluvärdet med tio procent.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot egendomens försäljning.

Med skrivelse den 9 februari 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

Jämväl styrelsen ansåge sig böra biträda nämndens förslag att försälja egendomen. Saluvärdet hade emellertid styrelsen ansett sig böra höja från 47,600 kronor till 50,000 kronor. Egendomen syntes lämpligen böra försäljas direkt till arrendatorn Ivar Andersson.

Då emellertid, enligt vad vederbörande jägmästare meddelat, utdelningen från häradsallmänningen kommit att angivas för högt och för närvarande icke torde kunna beräknas till högre värde än 25 kronor per år och sålunda kapitalvärdet komme att utgöra allenast 625 kronor, hade styrelsen funnit sig böra reducera ifrågavarande saluvärde till 49,375 kronor.

Andersson hade förklarat sig villig erlägga nämnda belopp.

Det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget föranleder ei er- *Departements-*
chefen.
 inran från min sida.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen $\frac{5}{8}$ mantal Kumla nr 1 i Övergrans socken av Uppsala län må mot ett saluvärde av 49,375 kronor försäljas till arrendatorn Ivar Andersson under villkor i övrigt, att egendomen försäljes i befintligt skick med tillträde räknat från den 14 mars 1937, vid vilken tidpunkt det med Andersson upprättade arrendekontraktet skall upphöra att gälla, att samtliga kronan och Andersson tillkommande, på arrendekontraktet grundade rättsanspråk gentemot varandra med undantag av eventuellt förefintliga anspråk rörande oguldna arrendeavgälder och skatter i och genom försäljningen skola anses vara reglerade, att köpeskillingen för egendomen erlægges i enlighet med bestämmelserna i § 21 och § 22 moment A) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående för-

säljning i vissa fall av kronoegendom m. m., *att* beträffande försäljningen i övrigt skola i tillämpliga delar gälla bestämmelserna i nyssnämnda förordning, *samt att* innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation och tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur,

4:o.

Stenby nr 1 i Södermanlands län.

Kronoegendomen 1 mantal Stenby nr 1 i Strängnäs socken av Södermanlands län är utarrenderad till den 14 mars 1944. Arrendet, som bestämts till 1,600 kronor, utgår för närvarande med dels vissa naturapersedlar att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markgångstaxan, dels därutöver 800 kronor.

I en av vederbörande domänintendent med yttrande den 13 september 1935 till domänstyrelsen överlämnad ansökan har chauffören Martin Enblom anhållit få inköpa ett å en vid ansökningen fogad skiss närmare angivet område av förenämnda kronoegendom för att därå uppföra ett bostadshus och ett garage. Såsom skäl för ansökningen har Enblom, som hyr en mindre torpstuga invid kronoegendomens gräns, bland annat uppgivit, att en del av området sedan tjugufem år tillbaka varit på arrende upplåtet till honom av kronoegendomens arrendator.

Vid en av *domänintendenten* den 26 januari 1936 hållen saluvärdering av området har detsamma, som å en av distriktslantmätaren Johan W. Ström år 1920 över kronoegendomen upprättad karta finnes utmärkt inom heldragna rödkritade gränser och enligt en av Ström den 27 i samma månad däröver upprättad beskrivning innehåller en areal av 1.3250 hektar, värderats till 3,975 kronor.

I ett av domänstyrelsen efter saluvärderingen infordrat yttrande har domänintendenten bland annat upplyst, att Enblom redan å området uppfört ett garage för två automobiler samt där anlagt en källare.

Kronoegendomens *arrendator* har skriftligen förklarat sig villig att från och med den 14 mars 1936 avstå från arrenderätten till området mot en engångsersättning av 150 kronor.

Enblom har skriftligen tillkännagivit, att han vore villig förvärva området för det åsatta saluvärdet samt att till kronoegendomens arrendator gälda ovan angivna engångsersättning.

Vederbörande *överlantmätare* har meddelat, att hinder för avstyckning av området icke syntes föreligga.

Med skrivelse den 16 januari 1937 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anført, att styrelsen icke hade något att erinra mot att området försåldes till Enblom för det åsatta

saluvärdet. Då Enblom ej vore hembudsberättigad samt försäljningen vid det förhållandet att köpeskillingen överstege 3,000 kronor icke kunde genomföras med stöd av det Kungl. Maj:t år 1932 av riksdagen givna särskilda be- myndigandet, borde ärendet underställas riksdagen.

Domänstyrelsens förslag om försäljning av ifrågavarande område föran- Departements-
chefen.leder ej någon erinran från min sida. Riksdagens samtycke till försäljnin- gen torde emellertid böra inhämtas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Stenby nr 1 i Strängnäs socken av Södermanlands län ett område om cirka 1.3250 hektar, vilket finnes angivet inom heldragna rödkritade gränslinjer å en av distriktslantmätaren Johan W. Ström år 1920 över kronoegendomen upprättad karta å kalkerväv, må för en köpeskillning av 3,975 kronor försäljas till chauffören Martin Enblom under villkor, att området må tillträdas den 14 mars 1937, att köparen ikläder sig ansvar för de anspråk på ersättning, som kunna framställas av egendomens arren- dator, att området försäljes i det skick, vari det vid tillträdet befinnes, att området ej tilldelas delaktighet i samfällid eller oskiftad mark och ej heller delaktighet i de rättigheter och förmåner, som för övrigt må tillkomma stamfastigheten, att kronan förbehålles rätt att begagna den området korsande f. d. landsvägen, att innehavare av över kronoegendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att, därest området beröres av ledningarna, hava ledningarna kvarstående å området och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningar- nas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förör- sakas å kreatur, samt att i övrigt i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

5:o.

Ängsholmen nr 1 i Södermanlands län.

Kronolägenheten hovstallängen och förra ängsvaktarbostället Ängsholmen nr 1 i Torshälla socken av Södermanlands län är för tiden 14 mars 1917—14 mars 1937 utarrenderad till Erik Karlsson mot en årlig avgift av 1,100 kro- nor.

Med anledning av egendomens förestående arrendeledighet har domänsty- relsen från vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egna-

hemsnämnd införskaffat upplysningar angående egendomens lämplighet till upplåtelse i egnahemslägenheter eller åbolägenheter samt huruvida efterfrågan å dylika lägenheter funnes i orten. Tillika har den 9 december 1935 uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning hållits å egertdomen.

Av det vid förrättningen förda protokollet jämte övriga handlingar i ärendet, däribland kopia av en av förste lantmätaren Axel W. Lodén år 1893 öfver egendomen upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen vid Mälaren invid Mälarbaden, cirka 3 kilometer från Torshälla samt 10 kilometer från Eskilstuna, innehåller i areal 97.152 hektar, varav 31.745 hektar tomt och åker, 4.558 hektar äng, 60.726 hektar skogs- och betesmark samt 0.123 hektar impediment.

Kronans byggnader å egendomen äro i stort sett i medelgott skick, dock icke fullt tillräckliga för egendomens behov. Brandförsäkringsvärdet av kronans byggnader å egendomen utgör 40,000 kronor.

Ett flertal övriga byggnader och anläggningar å egendomen tillhöra arrendatorn.

Egendomens taxeringsvärde utgör 40,300 kronor, varav 26,200 kronor jordbruksvärde samt 14,100 kronor skogsvärde.

Såväl *domänintendenten* som *egnahemsnämnden* hava ansett, att egendomen borde ånyo utarrenderas. Egnahemsnämnden har emellertid därjämte ifrågasatt försäljning av egendomen.

Uppskattningsnämnden har framhållit, att egendomen måste anses såsom en god jordbruksgård med goda avsättningsförhållanden. Åkern vore delvis lågt belägen, på grund varav stora delar av egendomen emellanåt lede av översvämningar från Mälaren. Därest egendomen fortfarande avsåges att bibehållas i kronans ägo, erfordrades ombyggnad av stall och nybyggnad av vagnslider, svin- och hönshus samt mjölk- och diskrum, varjämte frågan om egendomens förseende med dricksvatten måste vinna sin lösning. Nämnden har vid prövning av frågan om egendomens framtida disposition icke funnit något intresse föreligga för kronan att behålla egendomen, utan har nämnden föreslagit, att egendomen måtte försäljas i en salulott. Egendomen har av nämnden saluvärderats till 61,500 kronor, varav 25,000 kronor utgör värdet av skogsmark och växande skog. Då egendomen sedan år 1877 innehafts av släktingar till nuvarande arrendatorn Erik Karlsson, som på ett förtjänstfullt sätt alltsedan år 1906 brukat egendomen, har nämnden tillstyrkt att egendomen försäljes med hembuds rätt för Erik Karlsson. Denne, som delgivits nämndens försäljningsförslag, har förklarat sig önska förvärva egendomen mot det föreslagna saluvärdet.

Emellertid har i anslutning till den sålunda av uppskattningsnämnden ifrågasatta försäljningen av egendomen jämväl Torshälla stad i skrivelse till domänstyrelsen den 11 augusti 1936 anmält sig som spekulant å egendomen mot en köpeskilling av 62,000 kronor. I ytterligare en till domänstyrelsen ingiven, till Kungl. Maj:it ställd framställning den 31 augusti 1936 har staden efter beslut av stadsfullmäktige den 26 augusti 1936 hemställt om tillstånd att förvärva egendomen mot en erbjuden köpeskilling av högst 65,000 kronor. I sistnämnda framställning har staden framhållit, att ett förvärfv av egendomen vore för stadens utveckling av största betydelse. I stadens hand skulle egendomen sålunda komma att utnyttjas dels för anläggande av ny hamn för staden, dels för anordnande av sportstuge-, camping- och badområden.

Sedan berörda från Torshälla stad inkomna framställningar underställts uppskattningsnämnden, har nytt förslag till egendomens framtida disposition framlagts av nämnden den 1 december 1936. Nämnden har härvid med hänsyn till vad sålunda i ärendet förekommit föreslagit sådan jämkning i det tidigare för egendomen framlagda dispositionsförslaget, att egendomen lämpligen borde försäljas i två med litt. A och B betecknade salulotter, närmare angivna inom röd gränslinje å omförmälda av Lodén år 1893 över egendomen upprättade karta. Av nämndens nu ifrågavarande förslag må återgivas följande.

Salulotten litt. A, omfattande, förutom skogsmarksområde, i huvudsak den för närvarande under arrende upplåtna delen av egendomen. Areal 64,2407 hektar, varav 29,3817 hektar tomt och åker, 1,358 hektar äng, 33,386 hektar skogsmark samt 0,115 hektar impediment. Saluvärde 36,400 kronor, varav 15,100 kronor för skogsmark och växande skog. Nämnden har tillstyrkt, att förevarande salulott försåldes med hembuds rätt för arrendatorn Erik Karlsson. Denne, som genom nämndens försorg delgivits det nya försäljningsförslaget, har förklarat sig villig inköpa lotten mot det av nämnden föreslagna saluvärdet.

Salulotten litt. B, bestående till största delen av skogsmark samt omfattande egendomen i övrigt. Areal 32,9113 hektar, varav 2,3633 hektar åker, 3,2 hektar äng, 27,34 hektar skogsmark och 0,008 hektar impediment. Saluvärde 40,000 kronor, därav för skogsmark och växande skog 12,200 kronor samt tomtvärde 25,000 kronor. Då ifrågavarande salulott omfattade de delar av egendomen, vilkas förvärvande särskilt torde hava intresserat Torshälla stad, har nämnden ansett sig böra tillstyrka ett tillmötesgående av stadens begäran om rätt att inköpa egendomen på sådant sätt, att förevarande salulott borde försäljas med hembuds rätt för staden.

Därest egendomen avsåges att försäljas i två salulotter på sätt av uppskattningsnämnden senast föreslagits, har emellertid jämväl Eskilstuna stad anmält sig som spekulant å salulotten litt. B. Sålunda har drätselkammaren i Eskilstuna i skrivelse till domänstyrelsen den 22 december 1936, under framhållande av att berörda salulott synnerligen väl lämpade sig att disponeras såsom s. k. campingområde för Eskilstuna stads stora arbetarbefolkning, anhållit, att staden måtte beredas möjlighet få förvärva salulotten mot den köpeskilling, som kunde i vederbörlig ordning bliva fastställd.

Domänintendenten har i avgivet yttrande över Eskilstuna stads framställning ansett, att Eskilstuna stad borde tillerkännas företrädes rätt framför Torshälla stad vid lottens försäljning.

I påminnelser i ärendet den 30 januari 1937 har Torshälla stad med bestridande av vad sålunda av domänintendenten i ärendet framhållits däremot ansett, att Torshälla stad borde tillerkännas förköps rätt framför Eskilstuna stad; och har Torshälla stad meddelat att, därest dess ansökning om rätt att inköpa hela egendomen icke kunde bifallas, staden i annat fall önskade förvärva salulotten litt. B mot det av uppskattningsnämnden föreslagna saluvärdet.

Vederbörande *skogsstatstjänstemän* hava meddelat, att förslaget om försäljning av egendomen kunde av dem lämnas utan erinran.

Överlantmätaren har i ärendet meddelat, att hinder på grund av bestämmelserna i gällande jorddelningslag icke syntes möta för egendomens styckning på sätt av uppskattningsnämnden föreslagits.

Med skrivelse den 12 februari 1937 har domänstyrelsen underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid anfört följande.

För egen del biträdde styrelsen uppskattningsnämndens senast framlagda förslag om försäljning av egendomen i två salulotter. De saluvärden, som nämnden åsatt lotterna, kunde av styrelsen lämnas utan erinran. Då de ändamål, för vilka Torshälla stad förmått sig önska inköpa hela egendomen — för vilken staden erbjudit sig betala endast 65,000 kronor — måste anses bliva väl tillgodosedda med ett eventuellt förvärv av lotten litt. B, torde skäligheten bjuda att lotten litt. A försåldes till nuvarande arrendatorn av egendomen, Erik Karlsson, vilken jämlikt gällande författningsbestämmelser vore hembudsberättigad vid lottens försäljning. Beträffande försäljningen av lotten litt. B ansåge sig styrelsen på grundval av den utredning, som för närvarande föreläge i ärendet, icke bestämt kunna avgöra vem av Torshälla stad och Eskilstuna stad, som borde givas företräde vid försäljningen. Då emellertid fråga torde föreligga om inkorporering av Torshälla stad med Eskilstuna, syntes möjligen kunna ifrågasättas, huruvida icke Eskilstuna i första hand borde beredas tillfälle inköpa salulotten. För den händelse vad i ärendet förekommit icke heller skulle kunna giva statsmakterna tillräckligt underlag för bedömning av förevarande fråga, ville styrelsen sätta i fråga, huruvida det icke nu kunde ordnas så, att statsmakterna meddelade vederbörligt försäljningsbeslut, varefter, sedan genom länsstyrelsen i samband med försäljningarnas genomförande den ytterligare utredning i ifrågavarande hänseende, som funnes erforderlig, förebragts, Kungl. Maj:t bemyndigades avgöra, till vilkendera av städerna försäljning av salulotten borde komma till stånd.

Styrelsen hade icke ansett tiden medgiva, att, innan försäljningsfrågan underställdes Kungl. Maj:ts prövning, bereda Eskilstuna stad tillfälle att avgiva yttrande över de villkor, som befunnits erforderliga vid försäljning av lotten litt. B. Styrelsen hade emellertid översänt en avskrift av denna skrivelse till staden för det yttrande, vartill staden kunde finna densamma böra föranleda.

Sedan domänstyrelsens försäljningsförslag avlåtits till Kungl. Maj:t, hava *drätselkamrarna* i Torshälla stad och Eskilstuna stad i särskilda till Kungl. Maj:t ställda skrivelser på anförda skäl ånyo hemställt att få förvärva salulotten litt. B.

*Departements-
chefen.* Jag tillstyrker domänstyrelsens förslag om försäljning av salulotten litt. A med hembuds rätt för arrendatorn Erik Karlsson.

Beträffande salulotten litt. B torde för närvarande tillräckligt underlag saknas för bedömning av frågan till vilken av nämnda städer ifrågavarande lott bör säljas. Vid prövning härav synes emellertid hänsyn främst böra tagas till vilken av städerna, som för avsett behov bäst behöver området ifråga. Vid sådant förhållande finner jag det lämpligt att, såsom domänstyrelsen föreslagit, bemyndigande utverkas för Kungl. Maj:t att efter den ytterligare utredning, som må finnas erforderlig, försälja lotten litt. B antingen till Torshälla stad eller till Eskilstuna stad.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronolägenheten Ängsholmen nr 1 i Torshälla socken av Södermanlands län må med tillträdes rätt, räknad från den 14

mars 1937, i befintligt skick försäljas i två med litt. A och B betecknade lotter, åtskilda med en röd gränslinje å en kopia av en av förste lantmätaren Axel W. Lodén år 1893 över egendomen upprättad karta, nämligen

salulotten litt. A om cirka 64.2407 hektar jämlikt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. mot ett saluvärde av 36,400 kronor och med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för egendomens nuvarande arrendator Erik Karlsson; samt

salulotten litt. B om cirka 32.9113 hektar mot ett saluvärde av 40,000 kronor efter Kungl. Maj:ts beprövning antingen till Torshälla stad eller till Eskilstuna stad;

skolande för försäljningarna i övrigt iakttagas

beträffande *salulotten litt. A*, att lotten förbehålles rätt till båtplats vid Mälaren å *salulotten litt. B*, strax väster om Torshällaåns utlopp, ävensom rätt till väg till båtplatsen, att varken kronan eller arrendatorn efter tillträdesdagen skola äga framställa fordringsanspråk gentemot varandra på grund av det rörande egendomen gällande arrendeavtal med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgifter och skatter för egendomen,

beträffande *salulotten litt. B*, att köpeskillingen för lotten skall vid tillträdet kontant erläggas till länsstyrelsen i länet, som har att utfärda köpebrev å lotten, att köpare av lotten ansvarar för samtliga å lotten efter tillträdesdagen belöpande onera och utskylder, att köpare ensam skall vidkännas kostnader för lagfart å fånget, avstyckning av *salulotten* samt övriga med köpet förenade utgifter, att *salulotten* förbehålles rätt till nödig utfartsväg över *salulotten litt. A*, samt

beträffande båda *salulotterna*, att endast kronan tillhöriga å *lotterna* befintliga byggnader och anläggningar ingå i försäljningarna, att innehavare av över *lotterna* med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, samt att förbehåll göres för de jämkningar i *salulotternas* gränser och areal, som må föranledas av avstyckningsförrättningen.

Kronoparken Solebo i Östergötlands län.

Sedan Smålands kraftaktiebolag hos domänstyrelsen anhållit att få förvärva lägenheten Visskvarn med vatten och dämmningsrätt m. m. under kronoparken Solebo i Norra Vi socken av Östergötlands län, har på domänstyrelsens föranstaltande uppskattningsförrättning hållits i vederbörlig ordning.

Domänstyrelsen har, med överlämnande av ärendet tillhörande handlingar, varibland vid förrättningen fört protokoll och en av distriktslantmätaren Sigfrid Wolke år 1934 upprättad karta, i skrivelse den 27 februari 1937 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning.

Av handlingarna inhämtas följande.

Till försäljning har ifrågasatts dels till Smålands kraftaktiebolag de områden, omfattande land och vatten med fall, vilka å förenämnda karta inramats med blå och grön kant (lotten A), dels och till mjölnaren O. E. Bäck de landområden, som å samma karta inramats med röd kant (lotten B).

Lägenheten tillhör den av kronan år 1932 förvärvade fideikommisssegendomen Ribbingshov. Den är belägen intill allmän väg, 24 kilometer från Kisa järnvägsstation, vid Bulsjöåns utlopp i sjön Sommen mellan nämnda sjö och sjön Östersjön, tillhörande Motalaströms vattensystem.

Lägenheten beröres av vissa nyttjanderättsupplåtelser.

Enligt kontrakt den 30 december 1907 med tillägg den 15 november 1909 mellan kaptenen Carl Ridderborg och Holmens bruks och fabriks aktiebolag har till nämnda bolag, vars rätt numera överlåtits å Smålands kraftaktiebolag, under en tid av 50 år från den 1 januari 1908 till den 1 januari 1958 mot ett arrende, från och med år 1918 utgörande 4,200 kronor för år, upplåtits vissa områden vid Visskvarn jämte vattenrätt m. m. Enligt berörda avtal är arrendatorn skyldig att utan kostnad för jordägaren anlägga de damm- och andra vattenbyggnader, som erfordras för vattenkraftens uttagande, ävensom turbinhus, vilka byggnader skola vid arrendetidens utgång kostnadsfritt överlämnas till jordägaren med värde, uppgående till minst 60 procent av det värde, som vid efter byggnadernas uppförande hållen syn kunde komma att åsättas dem. Arrendatorn är därjämte pliktig att från och med ingången av sjätte månaden efter tillträdesdagen, natt och dag hela kontraktstiden, utan ersättning leverera elektrisk energi intill 45 kilovatt — nedtransformerad till lämplig spänning för motordrift och belysning — å motorn i Visskvarn och vid lågspänningssidan av transformator vid Ribbingshovs gård.

Kämpekulla kvarn, även kallad Visskvarn, är enligt kontrakt den 29 oktober 1924 mellan Carl Ridderborg och mjölnaren O. E. Bäck för en tid av 20 år, räknat från den 14 mars 1925 till den 14 mars 1945, utarrenderad till bemälda Bäck mot ett årligt arrende av 1,000 kronor. Arrendatorn är skyldig att under arrendetiden uppföra ny ladugård med loge utan att härför uppbära ersättning. Virke till nybyggnader, reparationer m. m. äger arrendatorn erhålla efter utsyning. Elektrisk energi för kvarnens drift skall därjämte under hela arrendetiden kostnadsfritt tillhandahållas arrendatorn, som dessutom äger att insätta sågklinga och mindre hyvel att drivas, då elektrisk energi ej tages i anspråk för kvarnens behov. Vid avbrott i elektrisk ström under längre tid skall avdrag beräknas å arrendet efter värdering av gode män.

Jämlikt ett den 15 och 16 september 1932 träffat avtal, varigenom kronan till kaptenen Carl Ridderborg för en tid av 20 år, räknat från den 1 april 1932 till den 1 april 1952, uthyrt Ribbingshovs corps de logis m. m., äger hyresgästen åtnjuta förmånen av den Holmens bruks och fabriks aktiebolag enligt förenämnda kontrakt den 30 december 1907 åliggande skyldigheten att kostnadsfritt leverera fri elektrisk energi för husbehov.

Å lotten A finnas dels regleringsdamm och turbinhus, vilka anläggningar uppförts av arrendatorn enligt här förut angiven bestämmelse i meranämnda kontrakt den 30 december 1907, dels en gammal kvarndamm utan egentligt värde, som tillhör kronan, dels kraftstation och fabriksbyggnad, bostadshus, ångpannehus och magasin, vilka tillhöra Smålands kraftaktiebolag, dels ock en kronan tillhörig uthusbyggnad, inrymmande magasin, vagnbod och hönshus, vilken byggnad uppförts av mjölnaren O. E. Bäck med fritt virke av jordägaren.

Å lotten B finnas boningshus, ladugård, kvarnhus, såghus, transformatorhus m. m. Byggnaderna, vilka i stort sett äro i gott skick, tillhöra kronan. De hava delvis uppförts eller ombyggt av arrendatorn med fritt virke av jordägaren. I kvarnhuset finnas 4 par naturstenar, skalmaskin och hiss, vilket allt tillhör kronan.

Arealerna omfatta:

Lott	åker ha	äng ha	avrösningsjord ha	vatten ha	summa ha
A.....	0.5740	1.0000	8.1910	2.8230	12.5880
B.....	0.2010	0.1470	1.1840	—	1.5320
Summa	0.7750	1.1470	9.3750	2.8230	14.1200

Skog av större värde finnes ej å områdena.

Saluvärdena hava uppskattats till för lotten A 108,800 kronor och för lotten B 18,260 kronor.

Förrättningsmannen har föreslagit, att lotterna A och B försäljas till respektive Smålands kraftaktiebolag och mjölnaren O. E. Bäck med tillträdesrätt för köparna den 1 juli 1937 och på vissa föreslagna villkor i övrigt. Anledning föreläge ej att vid försäljningarna föreskriva särskilda villkor angående lotternas användning samt återköpsrätt.

Vattenfallsstyrelsen har i yttrande den 1 december 1930 med anledning av då ifrågasatt inköp för kronans räkning av fideikommisssegendomen Ribbingshov beräknat nuvärdet av vattenfallet med tillhörande vattenbyggnader till i genomsnitt omkring 77,000 kronor.

Överlantmätaren har uttalat, att hinder ej syntes möta mot avstyckning av lotterna. En smal markremsa — utgörande del av ägofigur nr 44 enligt kartan — som föreslagits att ingå i försäljningen till Smålands kraftaktiebolag, borde dock bibehållas vid stamfastigheten Ribbingshov 2¹. Till lotterna borde läggas de inom desamma befintliga vägarna av olika natur. Överlantmätaren har därjämte under hand meddelat, att med vattenområdet följde fiskerätten inom samma område.

Vederbörande *jägmästare* och *överjägmästare* hava tillstyrkt försäljningarna.

Smålands kraftaktiebolag har förklarat sig villigt inköpa lotten A till ett pris av 108,800 kronor, med tillträdesrätt den 14 mars 1938 och på vissa av styrelsen föreslagna villkor i övrigt. *Mjölnaren O. E. Bäck* har anhållit att få inköpa lotten B med befintliga byggnader och inventarier till ett pris av 18,000 kronor med tillträdesrätt den 14 mars 1937.

Domänstyrelsen har i skrivelsen den 27 februari 1937 förklarat sig icke hava något annat att i huvudsak erinra mot förrättningsmannens förslag, än att det av mjölnaren Bäck för lotten B erbjudna priset borde godtagas och att båda lotterna borde tillträdas den 14 mars 1938. Försäljningarna torde ej kunna avgöras utan riksdagens medverkan.

Departements-
chefen. Det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget finner jag mig böra biträda. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av fastigheten Ribbingshov 2¹ under kronoparken Sollebo i Norra Vi socken av Östergötlands län lotterna A och B, vilka finnas närmare angivna å en i ärendet företedd, av distriktslantmätaren Sigfrid Wolke år 1934 upprättad karta, skola försälas, *lotten A*, omfattande de å nämnda karta med grön och blå kant inramade områden, med en areal av omkring 12,588 hektar och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1938, utom beträffande ägofiguren nr 15 (åkerområde inom Lerängen) enligt berörda karta, som skall tillträdas den 14 mars 1945 eller den tidigare dag, varom överenskommelse kan träffas med vederbörande brukare, till Smålands kraftaktiebolag mot en köpeskilling av 108,800 kronor, att kontant erläggas vid köpekontraktets upprättande, och *lotten B*, omfattande de å samma karta med röd kant inramade områden, med en areal av omkring 1.532 hektar och med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1938 till mjölnaren O. E. Bäck mot en köpeskilling av 18,000 kronor, att erläggas enligt 21 § och 22 § B) i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas *b e t r ä f f a n d e b å d a l o t t e r n a*, att lotterna överlåtas i det skick, vari de vid tillträdet befinnas, att i köpen ingå endast kronan tillhöriga, å lotterna befintliga byggnader och anläggningar, att med lotterna följa inom lotternas gränser befintliga vägar, att de rörande i lotterna ingående områden nu gällande avtal skola upphöra att gälla från tillträdesdagen, att varken kronan eller köparna skola äga framställa fordringsanspråk gent emot varandra på grund av nämnda arrendeavtal, med undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendavgifter och skatter, att köparna skola omedelbart efter köpens avslutande ombesörja avstyckning av lotterna, vilken avstyckning skall av köparna bekostas, att köparna äro skyldiga tåla de jämkningar i lotternas gränser och eljest, vilka kunna komma att bestämmas vid sagda avstyckning, och att i tillämpliga delar skola gälla bestämmelserna i förenämnda förord-

ning den 6 juni 1929, beträffande lotten A, att med lotten följer dämmningsrätt enligt laga dom i ovanför belägna sjöar och vatten, tillhörande stamfastigheten, att i köpet ej ingår någon del av ägofiguren nr 44 enligt kartan, att i köpet ej ingår en inom ägofiguren nr 45 befintlig uthusbyggnad, inrymmande magasin, vagnbod och hönshus, att sagda uthusbyggnad må avgiftsfritt kvarstå under en tid av 20 år från tillträdesdagen med rätt för ägaren av byggnaden att under nämnda tid ävenledes avgiftsfritt disponera erforderlig tomt och utfartsväg, att köparen är skyldig att under tiden till den 14 mars 1945 avgiftsfritt tillhandahålla brukaren av Kämpe-kulla kvarn elektrisk energi för dels kvarnens drift, dels ock drift av sågklinga och mindre hyvel, då elektrisk energi ej tages i anspråk för kvarnens behov, ävensom att vid avbrott i leverans av elektrisk energi under längre tid till brukaren utgiva ersättning efter värdering av gode män, och att hyresgästen av Ribbingshovs corps de logis med därtill hörande byggnader äger till den 1 april 1952 åtnjuta förmånen av den Holmens bruks och fabriks aktiebolag enligt kontrakt den 30 december 1907 mellan kaptenen Carl Ridderborg och berörda bolag åliggande skyldigheten att kostnadsfritt leverera elektrisk energi till husbehov, beträffande lotten B, att i köpet ingår den inom ägofiguren nr 45 befintliga uthusbyggnaden, att ifrågavarande uthusbyggnad må avgiftsfritt kvarstå under en tid av 20 år från tillträdesdagen med rätt för ägaren av byggnaden att under nämnda tid ävenledes avgiftsfritt disponera erforderlig tomt och utfartsväg, att i köpet ingå i kvarnen befintliga 4 par naturstenar, skalmaskin och hiss, att köparen äger att under tiden till den 14 mars 1945 dels avgiftsfritt erhålla elektrisk energi för kvarnens drift ävensom för drift av sågklinga och mindre hyvel, då elektrisk energi ej tages i anspråk för kvarnens behov, dels att vid avbrott i leverans av elektrisk energi under längre tid bekomma ersättning efter värdering av gode män, dels ock avgiftsfritt disponera ägofiguren nr 15 (åkerområde inom Lerängen) enligt kartan.

7:o.

Stora Holma nr 1 i Östergötlands län.

Arrendelotten nr 1 av kronoegendomen 1 mantal Stora Holma nr 1 med lägenheten Tjällmo kungsäng nr 3 i Tjällmo socken av Östergötlands län är jämlikt arrendekontrakt den 15 juli 1921 utarrenderad för tiden 14 mars 1923

—14 mars 1943 mot en arrendeavgift, som för arrendeåret 14 mars 1936—14 mars 1937 utgör 1,945 kronor 40 öre.

I framställning till domänstyrelsen den 18 maj 1935 har arrendatorn av arrendelotten, Bernt Oskarsson, under framhållande av att nybyggnad av ladugård och lada vid egendomen torde vara erforderlig, anhållit om styrelsens tillstånd att utföra ifrågavarande nybyggnadsarbeten mot en ersättning från kronans sida motsvarande kostnaderna för arbetena i fråga. Enligt av Oskarsson i ärendet företett, av jordbrukskonsulenten Sven Torgersruud upprättat kostnadsförslag slutade sagda kostnader å ett belopp av 21,200 kronor. Efter hörande av vederbörande domänintendent i ärendet, vilken ansett ifrågavarande byggnadskostnader alltför höga i förhållande till arrendelottens taxeringsvärde, har domänstyrelsen, sedan Oskarsson förmått sig vara spekulant å egendomen, förordnat om uppskattningsförrättning i vederbörlig ordning å egendomen.

Av det vid uppskattningsförrättningen den 3 oktober 1935 förda protokollet jämte övriga handlingar i ärendet, däribland en av förste lantmätaren S. J. E. Linder år 1907 över egendomen upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Ifrågavarande arrendelott eller norra lotten av egendomen, som är belägen 38 kilometer från Motala samt 12 kilometer från Prästköps järnvägsstation, innehåller i areal 65.955 hektar, varav 58.493 hektar tomt och åker, 1,418 hektar äng, 3.485 hektar avrösningsjord samt 2.559 hektar impediment.

Åkerjorden består av dels lera på lerbotten, dels muljord på pinnmobotten och dels dyjord på lerbotten. I flera skiften finnes jordsten. Ängen utgöres av gärdesbackar. Å avrösningsjorden finnes någon skog.

Av åbyggnaderna äro boningshuset och vagnboden med magasin i gott stånd. Ladugården, ladan och svinhuset äro mycket rötskadade och i otidsenligt skick samt behöva ombyggas.

Lotten har ej del i allmänning. Fiske saknas. Torp eller lägenheter finnas ej. Egendomen har av arrendatorn på egen bekostnad elektrifierats.

Taxeringsvärdet utgör 47,900 kronor, varav 600 kronor skogsvärde.

Uppskattningsnämnden har beräknat egendomens arrendevärde till 2,000 kronor och dess saluvärde till 45,000 kronor. Nämnden har med hänsyn till att nybyggnader till ett värde av omkring 20,000 kronor behövde uppföras vid egendomen föreslagit, att arrendelotten skulle försäljas till nuvarande arrendatorn Bernt Oskarsson, vilken år 1934 övertagit arrendet efter sin fader och väl hävdat egendomen. Arrendatorns fader hade brukat egendomen sedan 1913.

Arrendator Oskarsson har förklarat sig önska inköpa arrendelotten till det av nämnden angivna saluvärdet, 45,000 kronor.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 15 december 1936 överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anfört bland annat följande.

Vid handläggning inom styrelsen av ifrågavarande dispositionsärende hade fråga uppkommit om arrendelottens överförande till arrendeegnahemsfonden; och hade styrelsen med anledning härav lämnat statens jordnämnd tillfälle taga berörda fråga under övervägande. Jordnämnden hade därvid i yttrande till styrelsen den 27 augusti 1936 ansett arrendelotten lämplig för uppdelning till fyra stycken s. k. arrendeegnahem samt med anledning därav föreslagit egendomens överförande redan från den 14 mars 1938 till arrendeegnahems-

fonden, därest överenskommelse kunde träffas med arrendatorn om att egendomen vid nämnda tidpunkt finge disponeras av jordnämnden.

Vid den utredning, som i sist omnämnda avseende genom domänstyrelsen införskaffats, hade arrendatorn till domänintendenten meddelat, att han icke vore villig avstå nyttjanderätten till egendomen före löpande arrendeperiods utgång den 14 mars 1943. Såsom skäl därför hade arrendatorn anfört, att han nedlagt avsevärda kostnader för arbeten med täckdikning å egendomen samt att han, då arbetena utförts under senaste åren, ännu icke hunnit draga full nytta av täckdikningen. Vidkommande de ifrågasatta nybyggnadsarbetena hade emellertid arrendatorn förklarat sig åtnöjas under återstående del av löpande arrendeperiod med den gamla ladugårdsbyggnaden efter utförande av vissa förstärkningsarbeten.

Domänstyrelsen funne i likhet med statens jordnämnd egendomen lämpligen böra överföras till arrendeegnehemsfonden för tillgodoseende av med nämndens verksamhet avsett ändamål. Rörande den tidpunkt före arrendeperiodens utgång, från vilken berörda överflyttning kunde äga rum, syntes närmare överenskommelse lämpligen böra träffas mellan statens jordnämnd och vederbörande arrendator. Då arrendatorn kontraktenslign av styrelsen tillhandahållits för av honom utförd täckdikning å egendomen erforderliga rör, borde arrendatorn njuta gottgörelse för å täckdikningen nedlagda kostnader utöver rörkostnaden, i den mån han icke dragit full nytta av dikningen i överensstämmelse med föreskrifterna i 2 kap. 17 § i gällande nyttjanderättslag.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställde domänstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreskriva, att arrendelotten nr 1 av kronoegendomen 1 mantal Stora Holma nr 1 med underlydande i Tjällmo socken av Östergötlands län skulle från den 14 mars 1943 eller den tidigare dag, varom överenskommelse kunde träffas mellan statens jordnämnd och arrendatorn av arrendelotten, överföras till arrendeegnehemsfonden, varvid jordnämnden skulle inträda i de rättigheter och skyldigheter, kronan ägde till arrendatorn av arrendelotten.

Över domänstyrelsens sålunda framlagda förslag har *statens jordnämnd* den 12 januari 1937 avgivit infortrat utlåtande och därvid anført väsentligen följande.

Jordnämnden kunde ej finna domänstyrelsens förslag realiserbart. Liksom det alltid måste vara en säljares skyldighet att vid försäljning ombesörja, att köparen finge tillträda inköpt egendom å bestämd tid, vore det domänstyrelsens sak att sörja för att jordnämnden viss bestämd dag finge tillträde till de kronoegendomar, som överfördes till arrendeegnehemsfonden. Jordnämnden saknade varje som helst möjlighet att förhandsvis underhandla med arrendatorn och hade självfallet intet intresse av att nu övertaga förvaltningen av en egendom, som ej med säkerhet kunde disponeras för arrendeegnehemsändamål förrän år 1943. Jordnämnden förmenade sålunda, att frågan om egendomens överförande till arrendeegnehemsfonden icke kunde bliva aktuell, förrän domänstyrelsen hade träffat avtal med arrendatorn om frånträdande av arrendet vid viss tidpunkt. Då ett sådant avtal kommit till stånd och delgivits jordnämnden, vore nämnden beredd att omedelbart taga ställning till frågan om egendomens överförande till arrendeegnehemsfonden och de villkor, som i samband därmed komme att föreslås. Nämnden ville emellertid frambålla vikten av att tillfälle bereddades för nämnden att igångsätta bygggnads- och andra exploateringsarbeten å egendomen under försommaren året före tillträdesdagen.

Jordnämnden hemställde, att Kungl. Maj:t icke måtte förordna om överförande av ifrågavarande egendom till arrendeegnahmetsfonden, förrän nämnden beretts tillfälle att taga del av de åtgärder, som domänstyrelsen med anledning av nämndens synpunkter eventuellt kunde komma att vidtaga.

Med anledning av statens jordnämnds yttrande har *domänstyrelsen*, efter remiss, den 12 februari 1937 ånyo utlåtut sig i ärendet och därvid — med frånträdande av sitt tidigare förslag — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att ifrågavarande arrendelott måtte mot ett saluvärde av 45,000 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för lottens nuvarande brukare, Bernt Oskarsson, samt på vissa angivna villkor. Till stöd för detta förslag har domänstyrelsen anfört följande.

De villkor, under vilka arrendatorn av egendomen kunde tänkas villig avstå från arrenderätten före löpande arrendeperiods utgång, vore avhängiga av frågan, om arrendatorn kunde få köpa eventuellt arrendera någon del av egendomen och i så fall huru stor denna del kunde bliva. Denna fråga hängde vidare intimt samman med den uppstyckning av egendomen i arrendeegnahm, som slutligen kunde komma att godkännas av jordnämnden. Domänstyrelsen kunde visserligen göra upp ett styckningsförslag och på grundval därav träffa en överenskommelse med arrendatorn i angivet avseende, men det funnes inga garantier för att ett sådant förslag läte förena sig med en ur jordnämndens synpunkt ändamålsenlig uppdelning för arrendeegnahm. På samma sätt som jordnämnden ditintills städse själv avtalat med arrendatorerna av de till nämnden överlätna kronoegendomarna om avstående av den arrendatorerna eljest tillkommande optionsrätten vid egendomarnas förnyade upplåtande av kronan hade domänstyrelsen därför ansett lämpligast, att nämnden även i nu omförmälda hänseende gjorde upp med arrendatorn av lotten nr 1 av kronoegendomen Stora Holma.

Vidare hade arrendatorn Bernt Oskarsson i skrivelse till domänstyrelsen den 25 januari 1937 ånyo hemställt att få förvärva egendomen mot det av uppskattningsnämnden åsatta saluvärdet, och hade Oskarsson till stöd här för åberopat de avsevärda kostnader och det arbete, som av såväl honom som hans fader nedlagts för förbättring av egendomen.

I anslutning till vad i ärendet förekommit ansåge styrelsen sig icke längre böra motsätta sig, att arrendelotten försåldes till nuvarande brukaren Bernt Oskarsson, vilken jämlikt gällande författningsbestämmelser vore hembudsberättigad vid lottens försäljning. Med hänsyn till det mindre tillfredsställande skick, vari ekonomibyggnaderna å egendomen befunno sig, borde det av uppskattningsnämnden för arrendelotten föreslagna saluvärdet vid jämförelse med lottens nuvarande taxeringsvärde kunna godtagas.

*Departements-
chefen.*

Det torde möta svårigheter att under löpande arrendeperiod överföra ifrågavarande kronoegendom till arrendeegnahmetsfonden. Med hänsyn härtill och då egendomens arrendator är hembudsberättigad finner jag mig på av domänstyrelsen anförda skäl böra förorda förslaget om arrendelottens försäljning. Riksdagens samtycke torde emellertid böra inhämtas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att arrendelotten nr 1 av kronoegendomen 1 mantal Stora Holma nr 1 med lägenheten Tjällmo kungsäng nr 3 i Tjällmo socken av Östergötlands län må mot ett saluvärde av 45,000 kronor försäljas enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt enligt 9 § i förordningen för lottens nuvarande brukare, Bernt Oskarsson, samt under villkor i övrigt, att lotten försäljes i befintligt skick med tillträdes rätt, räknad från och med den 14 mars 1937, att det mellan kronan och arrendatorn för lotten gällande arrendeavtal skall upphöra att gälla vid tillträdesdagen, att sedan avgälden för arrendeåret 14 mars 1936—14 mars 1937 behörigen guldits ävensom oguldna utskylder för lotten av arrendatorn erlagts samtliga mellanhavanden mellan kronan och arrendatorn på grund av arrendeavtalet skola anses vara reglerade, att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar å lotten ingå i försäljningen, samt att förbehåll göres för de jämkningar i lottens gränser och areal, som föranledes av avstyckningsförrättning.

8:o.

Kleверud nr 1 i Älvsborgs län.

Kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Kleверud nr 1 i Frändefors socken av Älvsborgs län är genom skilda kontrakt sedan den 14 mars 1932 av domänstyrelsen utarrenderad i två lotter, huvudgården och torpet Sannerud med lägenheten Sannerud. Anledningen till att egendomen på nämnda sätt disponerats är, att den senare lotten, om vars försäljning Kungl. Maj:t den 20 maj 1932 förordnat, icke erhållit köpare.

Såväl huvudgården som torpet Sannerud med lägenhet hava av domänstyrelsen upplåtits på arrende för kortare perioder. Huvudgården är för närvarande utarrenderad för tiden 14 mars 1936—14 mars 1937 mot en avgäld av 500 kronor; torpet med lägenhet för samma tid mot en avgäld av 125 kronor.

Uppskattningsförrättningar hava hållits å egendomen dels år 1931 och dels år 1936. Uppskattningsförrättningen av år 1936 föranleddes av en från Vänersborgs stad till domänstyrelsen inkommen framställning att få förvärva egendomen.

Enligt det vid sistnämnda uppskattningsförrättning förda instrumentet föreslog nämnden, att egendomen skulle uppdelas i tre, å en av distriktslantmätaren John Saedén år 1928 kompletterad karta utmärkta och med I—III betecknade lotter. Av dessa lotter skulle lotten I, huvudgården, med en areal av 101.8630 hektar hembjudas egendomens arrendator, G. C:son Lidholm, lotten II om 17.0150 hektar och avsedd till utökning av en förut från egendomen försåld lägenhet Kroken skulle hembjudas ägaren av nämnda lägenhet, Karl Johan Larsson, och lotten III eller återstoden av egendomen skulle försäljas till Vänersborgs stad.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 13 februari 1936 hemställde domänstyrelsen om försäljning av lotterna I och II i enlighet med uppskattningsnämndens förslag. Samtidigt anmälde styrelsen, att styrelsen efter viss utredning sedermera skulle inkomma med framställning om försäljning av lotten III.

Genom beslut den 25 september 1936 förordnade Kungl. Maj:t, efter det att domänstyrelsen avgivit ytterligare utlåtanden samt statens jordnämnd beretts tillfälle att yttra sig i ärendet, att lotterna I och II skulle försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1937.

Med skrivelse den 28 januari 1937 har nu *domänstyrelsen* underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om försäljning av lotten III av ifrågavarande egendom, därvid styrelsen tillika yttrat sig över till jordbruksdepartementet ingivna framställningar från Frändefors kommun och Vänersborgs stad att få förvärva nämnda lott.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Ifrågavarande försäljningslott, i sydost begränsad av Vänern och utgörande södra delen av egendomen, innehåller en areal av 135.5900 hektar, därav 6.7280 hektar åker, 0.9780 hektar äng och 127.8840 hektar avrösningsjord.

I salulotten ingå dels det på särskilt arrende upplåtna torpet Sannerud med lägenheten av samma namn, dels ock det under arrendet av huvudgården inbegripna torpet Vispedalen. Torpet Vispedalen brukas av Karl Andreasson. Torpet Sannerud innehaves av K. A. Johansson, som å torpet äger en stugbyggnad.

Försäljningslotten har av *uppskattningsnämnden år 1936* åsatts ett saluvärde av 41,000 kronor, därav 36,950 kronor för skog och skogsmark och 2,000 kronor för badstrand och sandtäkt vid Ursandvik av Vänern.

Nämnden har föreslagit, att lotten med egendomen tillhörande rätt till vatten och grund ävensom fiske skulle till det åsatta saluvärdet försäljas till staden Vänersborg. Köpeskillingen skulle erläggas kontant.

Därest försäljning till staden komme till stånd, skulle nuvarande innehavare av torpen Vispedalen och Sannerud med tillhörande lägenhet, respektive Karl Andreasson och K. A. Johansson, vilka förklarar sig icke önska friköpa sina innehav, äga att i sin livstid och, där de vore gifta, deras hustrur, så länge de levde, bruka och innehava sina torp mot erläggande av en avgäld till staden för Vispedalen av 100 kronor och för Sannerud av 120 kronor i årligt arrende. Torpens innehavare skulle därjämte vara skyldiga att underhålla de å torpen varande byggnaderna.

Ägaren av en å försäljningslotten befintlig mindre stugbyggnad, kaptén N. Åstrand, Vänersborg, skulle medgivas rätt att tillsvidare hava nämnda byggnad kvarstående mot erläggande till staden av en årlig avgäld av 10 kronor.

Vänersborgs stads skogsstyrelse, som av staden bemyndigats att förhandla rörande förvärv av området, har, efter erhållen kännedom om de av nämnden föreslagna köpevillkoren med förmälan, att villkoren av stadens drätselkammare godtagits, i en till domänstyrelsen överlämnad skrivelse anhållit att få förvärva området.

Vidare har Frändefors kommun genom befullmäktigade ombud i en till uppskattningsinstrumentet fogad skrift gjort framställning om att med företrädesrätt framför staden få inköpa området. Kommunen har samtidigt förklarat sig villig att erlægga en det åsatta saluvärdet motsvarande köpeskilling ävensom att gälda vad Vänersborgs stad utgivit för saluvärderingen. I sin skrivelse har kommunen dessutom som skäl för sin anhållan anført, att kommunen vore i stort behov av området för beredande av sysselsättning för kommunens till ett hundratal uppgående arbetslösa, de där hittills beretts arbete genom stenskärvning för anläggning av vägar, men vilket arbete på grund av förändrade metoder i fråga om vägbanornas anordnande numera icke kunde fullföljas. Kommunen skulle dessutom genom förvärvandet av lotten och den därpå varande skogen bliva självförsörjande beträffande bränsle för kommunens skolor och övriga anläggningar.

I omförmälda till jordbruksdepartementet ingivna skrift, som överlämnats till domänstyrelsen för utlåtande, har Frändefors kommun ytterligare understrukit förenämnda synpunkter ävensom framhållit svårigheten för kommunen att på annat sätt förskaffa sina arbetslösa sysselsättning. Kommunen har dessutom förklarat sig vilja såsom egnahem bibehålla de tvenne, å det till försäljning avsedda området förefintliga torplägenheterna, vilka, därest staden bleve ägare till försäljningslotten, med all sannolikhet skulle komma att nedläggas. Slutligen har kommunen hyst fruktan för, att kommunen skulle påläggas uppsikten beträffande badet vid Ursandsviken och därigenom åsamkas utgifter försåvitt nämnda bad bleve stadens egendom.

I till jordbruksdepartementet ingivna och till domänstyrelsen i avskrift överlämnade påminnelser, har Vänersborgs stad bemött kommunens uttalande och förklarat sig vidhålla sin ansökning att få förvärva lotten. Från stadens sida har därvid anförts, att staden väckt frågan om lottens försäljning samt tagit initiativet till uppskattningsförrättningen. Svårigheterna för Frändefors kommun att bereda sina arbetslösa sysselsättning kunde icke på långt när jämföras med de svårigheter, varmed Vänersborgs stad hade att kämpa i enahanda hänseende. Även staden komme att vid förvärv av lotten bibehålla torpen Sannerud och Vispedalen.

De skäl, som föranlett staden att önska förvärva lotten, har staden slutligen sammanfattat i följande fyra punkter:

- 1) skogslotten gränsade intill staden förut tillhörig skog på sådant sätt, att skogsskötseln kunde bedrivas mera rationellt genom lottens förvärvande;
- 2) staden hade anlagt väg genom eget skogsområde, vilken väg skulle bli till ännu större nytta, om den ifrågasatta lotten kunde inköpas;
- 3) varje nytt objekt för sysselsättande av arbetslösa inom staden vore av värde, då alla lämpliga arbetstillfällen redan utnyttjats och stora svårigheter mötte för staden att anskaffa lämpliga arbeten; samt
- 4) det till köp ifrågasatta området omfattade badviken Ursand, som vore eftersträfvansvärd, då intet lämpligare friluftsbad i närheten av staden funnes att tillgå.

I sin förutnämnda skrivelse har domänstyrelsen för egen del anført följande.

Styrelsen hade icke något att erinra mot försäljningen av ifrågavarande område, sedan övriga delar av egendomen antingen redan försålts eller ock

komme att inom närmaste tiden försäljas i enlighet med Kungl. Maj:ts där-om meddelade beslut.

Det lotten åsatta saluvärdet ansåge sig styrelsen icke kunna godtaga.

I ett fall som det förevarande, vilket avsåge en ren skogsaffär, förelåge ingen anledning att medverka till en försäljning, därest ej tillfredsställande pris erhöles. Vid den föreliggande värderingen hade ej hänsyn tagits till att skogen i detta fall endast till en obetydlig del vore avsedd att tjäna som husbehovsskog för en jordbrukslägenhet.

Med hänsyn till att skogsavkastningen sålunda komme att utnyttjas till avsalu eller användas för kommunala behov i konkurrens med i öppna marknaden upphandlade produkter måste skogens goda avsättningsläge föranleda en betydlig ökning i de vid värderingen använda grundpriserna å stånds skogen.

Till följd av anförda omständighet hade styrelsen funnit ett saluvärde för lotten i sin helhet av 50,000 kronor skäligt.

Det till försäljning föreslagna området borde upplåtas med full och oin-skränkt äganderätt i befintligt skick och med tillträde för köpare räknat från den 14 mars 1937.

Köpeskillingen för försäljningsområdet syntes böra av blivande köpare er-läggas kontant vid tillträdet. I fråga om försäljningen borde i övrigt be-stämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Såsom omförmäls hade å området tvenne spekulanter anmält sig, Vä-nersborgs stad och Frändefors kommun. Nämnden hade i uppskattnings-instrumentet endast uttalat sig om Vänersborgs stad såsom köpare.

Såväl staden som kommunen hade i ingivna, förut refererade inlagor var för sig framhållit de skäl, varpå de ansåge sig kunna grunda en företrädes-rätt ifråga om förvärvandet av lotten.

Utöver vad kommunen anført såsom stöd för sin ansökning att få in-köpa området kunde möjligen även åberopas den otvivelaktigt i försälj-ningsförordningen till uttryck komma principen, att kommun, inom vars om-råde ett kronan tillhörigt, till försäljning avsett större skogskomplex vore beläget, borde beredas tillfälle att få förvärva detsamma. Med anledning här-av hade ock § 13 kommit att inflyta i kungörelsen med tillämpningsföre-skrifter till förenämnda försäljningsförordning, enligt vilken paragraf så-dan kommun lämpligen borde tillfrågas, huruvida önskemål i berört hän-seende förefunnes.

Emellertid hade även från stadens sida tyngande skäl andragits för dess förvärvande av lotten.

Styrelsen funne sig emellertid icke skickad att träffa något avgörande eller att framlägga förslag om vilkendera parten, som borde tillerkännas företrädesrätt, varför styrelsen hölle det för riktigast att överlämna avgö-randet härutinnan till Kungl. Maj:t.

Därest Kungl. Maj:t icke skulle finna sig böra träffa något avgörande om företrädesrätt för endera av spekulanterna, tillåte sig styrelsen förorda, att beslut meddelades av Kungl. Maj:t och riksdagen om lottens försäljning till en det av styrelsen åsatta saluvärdet 50,000 kronor icke understigande kö-peskillning, samt att vederbörande länsstyrelse erhöle i uppdrag att på grund-val av nämnda saluvärde införskaffa båda parternas anbud, vilka därefter skulle komma att prövas av Kungl. Maj:t.

Ifråga om de av uppskattningsnämnden föreslagna försäljningsvillkoren hade styrelsen ingen annan erinran, än att vid deras slutliga redigering ut-trycket staden på skäl, som framginge av vad omförmäls, borde utbytas mot köparen.

Utöver förenämnda villkor borde emellertid i blivande köpehandling jämväl införas föreskrift om att, därest kronan till egendomens arrendator nödgades utgiva ersättning för av denne å torpet Vispedalen verkställd höstplöjning, trädesbruk och sådd, köparen av lotten skulle vara förpliktad att gottgöra kronan, vad kronan i berört hänseende utgivit.

Dessutom borde i köpeavtalet bestämmelser infogas om rätt dels för köparen av den till försäljning avsedda lotten I att från det i den s. k. Ur-sandsvik befintliga sandtaget för byggnadsarbeten ifråga om för jordbrukets bedrivande å lotten erforderliga hus fritt avhämta sand, samt dels för vattenfallsstyrelsen, vilken enligt ett av styrelsen den 18 januari 1932 meddelat beslut ägde att mot en årlig avgäld av 5 kronor som plats för fyr disponera viss mindre del av den inom försäljningslotten varande, invid Vänern belägna Grönviks udde, att tillsvidare och så länge området för nämnt ändamål användes innehava samma område mot erläggande av den betingade avgälden till lottens köpare.

På grund av vad sålunda hemställts har domänstyrelsen — under förutsättning att vid den tillämnade försäljningen någon företrädesrätt sålunda icke bestämdes — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte *dels* föreslå riksdagen medgiva, att ifrågavarande, å den i ärendet företedda, av distriktslantmätaren Johan Saedén år 1928 kompletterade kartan utmärkta och med III betecknade lotten om 135.5900 hektar må med kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mantal Kleverud nr 1 tillhörande rätt till vatten och grund i Vänern ävensom fiske-rätt i samma sjö mot ett saluvärde av 50,000 kronor försäljas, *samt dels* bemyndiga länsstyrelsen i Älvsborgs län att från Vänersborgs stad och Frändefors kommun infordra köpeanbud å området ifråga, vilka anbud därefter skola överlämnas till Kungl. Maj:t, och borde vid försäljningen i övrigt iakttagas, *att* lotten försåldes med tillträde för köpare räknat från den 14 mars 1937, *att* lotten försåldes i det skick, vari den vid tillträdet befunno sig, *att* endast kronan tillhöriga hus och anläggningar inginge i försäljningen, *att* förbehåll gjordes för den jämkning i lottens gränser och areal, som vid avstyckningsförrättning kunde finnas erforderlig, *att* innehavare av över lotten med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehölles rätt att hava ledningarna kvarstående å lotten och desamma nyttja utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakades å kreatur, *att* rätt tillförsäkrades dels vattenfallsstyrelsen att tillsvidare och så länge ett åt styrelsen genom domänstyrelsens den 18 januari 1932 meddelade beslut till fyrplats upplåtet mindre område å Grönviks udde invid Vänern begagnades för angivet ändamål med servitutsintekningsrätt i försäljningslotter innehava samma område mot en årlig avgäld till lottens köpare av 5 kronor, dels innehavarna av torpen Vispedalen och Sannerud med tillhörande lägenheten Sannerud, respektive Karl Andreasson och K. A. Johansson, och, där de vore gifta, deras hustrur, så länge de levde, att bruka och innehava torpen mot erläggande av en årlig avgäld till köparen av lotten av för Vispedalen 100 kronor samt för Sannerud med tillhörande lägenhet 120 kronor, därvid innehavarna jämväl skulle vara skyldiga att själva bekosta underhål-

let av de å torpen befintliga hus, dels kaptenen N. Åstrand i Vänersborg att tillsvidare mot en årlig avgäld av 10 kronor till köparen av lotten hava en Åstrand tillhörig stugubyggnad kvarstående och bruka densamma, dels ock köparen av lotten I av egendomen eller huvudgården att från det inom försäljningslotten III vid den s. k. Ursandsviken befintliga sandtag fritt avhämta sand för byggnadsarbeten ifråga om för jordbrukets bedrivande å lotten erforderliga hus, *att*, därest kronan nödgades till egendomens arrendator utgiva ersättning för av denne å torpet Vispedalen verkställd höstplöjning, trädesbruk och sådd, köparen av lotten skulle vara förpliktad att gottgöra kronan, vad kronan i berört hänseende erlagt, *att* köpeskillingen erlades kontant vid tillträdet, *samt att* vid lottens försäljning bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i övrigt skulle i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

*Departements-
chefen.*

Jag tillstyrker försäljning av ifrågavarande kronoegendom till av domänstyrelsen föreslaget pris, 50,000 kronor. Enär egendomen är belägen inom Frändefors kommun, som synes hava behov av densamma, torde denna kommun böra tillerkännas företrädesrätt i fråga om förvärf av egendomen. I övrigt har jag i huvudsak intet att erinra mot de av domänstyrelsen föreslagna försäljningsvillkoren. Riksdagens medgivande torde sålunda böra inhämtas till försäljning av egendomen till Frändefors kommun i huvudsaklig anslutning till av domänstyrelsen angivna villkor. Bifaller riksdagen det av mig förordade försäljningsförslaget, torde Kungl. Maj:t få fastställa de slutliga försäljningsvillkoren.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen $\frac{1}{2}$ mtl Kleverud nr 1 i Frändefors socken av Älvsborgs län förenämnda å den av distriktslantmätaren John Saedén år 1928 kompletterade kartan med III betecknade lotten om 135.5900 hektar må med ett saluvärde av 50,000 kronor försäljas till Frändefors kommun under av Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med domänstyrelsens ifrågavarande förslag fastställda villkor.

9:o.

Torp Södergården nr 2 i Älvsborgs län.

Kronoegendomen 1 mantal Torp Södergården nr 2 i Lerums socken av Älvsborgs län har genom domänstyrelsens den 25 oktober 1912 utfärdade kontrakt varit utarrenderad för tiden 14 mars 1913—14 mars 1933 mot en årlig avgäld av 800 kronor. I avvaktan på lösningen av frågan om egendomens disposition efter nämnda tidpunkt har egendomen sedermera upp-

låtits på kortare arrendeperioder, senast för tiden 14 mars 1936—14 mars 1937 mot en avgäld av 1,000 kronor.

Uppskattning har hållits å egendomen under år 1935. Av det vid förrättningen förda protokollet med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Rolf Holmgren vid gränsbestämning under åren 1930—1934 upprättad karta jämte beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen ligger delvis inom Lerums stationssamhälle, 20 kilometer från Göteborg samt är förlagd i tre skiften, hemskiftet, utmarksskiftet och utskogs- eller Stamsjöskiftet, det senare på ett avstånd från hemskiftet av cirka 3 kilometer. Stamsjöskiftet är uppdelat i tre olika områden, avskilda från varandra dels genom Lilla Stamsjön, dels genom annan fastighet.

Egendomen innehåller en areal av 113.0250 hektar, därav 18.9470 hektar tomt och åker, 1.3640 hektar äng och 92.7140 hektar avrösningsjord.

I den redovisade arealen avrösningsjord ingå emellertid ett par mindre, numera försålda områden.

Uppskattningsnämnden har föreslagit försäljning av dels ett antal till byggnadsändamål avsedda tomter å hemskiftet och dels trenne lotter å utskogs- eller Stamsjöskiftet, en lott utgörande hela det väster om Lilla Stamsjön varande skiftet och de två andra lotterna vissa mindre strandområden å det skifte, som ligger öster om nämnda sjö.

Försäljningslotterna från utskogsskiftet motsvaras av, lotten I de å den i ärendet företedda kartan angivna ägofigurerna nr 43 och 44, lotten II del av ägofiguren nr 45 (området liggande mellan Stamsjön och rågången mot Knappekulla 1^a och beläget mellan röse 26 och röse 27) och lotten III återstoden av ägofiguren nr 45 (området liggande mellan rösen 27 och 31).

Lotten I, som innehåller en areal av 11.2750 hektar, därav 11.2000 hektar skogsmark och 0.0750 hektar vattenområde, har med därå växande skog saluvärderats till 22,500 kronor.

Lotten II, omfattande 0.0400 hektar, har med därå växande träd saluvärderats till 75 kronor och lotten III, likaledes omfattande 0.0400 hektar, har åsatts ett försäljningsvärde till samma belopp.

Lotten I borde försälas till fru Bell Dickson, ägare till lotten angränsande egendomen Kolboryd ävensom till en från kronoegendomen förut avskild lägenhet Torp Södergård 2⁶⁰. Fru Dickson, som anhållit att få inköpa området för vinnande av bättre arrondering av sin egendoms skogsmark, har förklarat sig villig erlægga en köpeskilling motsvarande det åsatta saluvärdet.

Lotten II borde försälas till E. F. Baltzar och lotten III till Carl Johansson, båda ägare av lotterna angränsande bostadslägenheter. Baltzar och Johansson önskade förvärva områdena för vinnande av bättre utrymmen. Båda hade förklarat sig villiga erlægga de åsatta saluvärdena.

Vid försäljning av lotten II borde kronan förbehållas rätt att å området vid gränsen invid röse 26 trafikera en tio meter bred väg ned till Stamsjön.

Överjägmästaren har icke haft något att erinra mot försäljningen.

Överlantmätaren har förklarat hinder icke föreligga för avstyckning av lotterna II och III såsom särskilda fastigheter och för lotten I under förut-sättning, att den sammanlades med lägenheten Torp Södergård 2⁶⁰.

Med skrivelse den 2 februari 1937 har *domänstyrelsen*, som ansett sig för närvarande icke böra upptaga nämndens förslag om försäljning från hemskiftet, underställt Kungl. Maj:ts prövning av nämnden föreslagna försäljningar från utskogsskiftet och därvid anfört huvudsakligen följande.

Styrelsen biträdde förslaget om förberörda trenne lotters försäljning till åsatta saluvärden. Lotterna borde försälas direkt till förenämnda spekulanter, av vilka ingen enligt författningen vore hembudsberättigad, och upplåtas med full och oinskränkt äganderätt att tillträdas omedelbart.

Köpeskillingarna för lotterna syntes böra erläggas kontant. I övrigt borde vid försäljningarna bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

Departements-
chefen.

Jag biträder det av domänstyrelsen framlagda försäljningsförslaget och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Torp Södergården nr 2 i Lerums socken av Älvsborgs län må försälas berörda, å den i ärendet företedda kartan angivna lotter, nämligen

lotten I, motsvarande ägofigurerna nr 43 och 44, med en areal av 11.2750 hektar och mot en köpeskillning av 22,500 kronor till fru Bell Dickson för sammanläggning med den henne tillhöriga lägenheten Torp Södergård 2°,

lotten II, motsvarande del av ägofiguren nr 45 mellan å kartan inlagda rösen 26 och 27, med en areal av 0.0400 hektar och mot ett saluvärde av 75 kronor till E. F. Baltzar samt

lotten III, motsvarande återstoden av nämnda ägofigur nr 45, med en areal av 0.0400 hektar och mot ett saluvärde av 75 kronor till Carl Johansson

under villkor i övrigt, att lotterna försälas i befintligt skick med tillträde omedelbart, att förbehåll göres för den jämkning i lotternas gränser och arealer, som vid avstyckningsförrättning kan finnas erforderlig, att innehavare av över lotterna med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparna till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av reparation, förändring eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att kronan förbehålles rätt att å lotten II invid gränsen av röse 26 ned till Stamsjön trafikera en tio meter bred väg, att köpeskillingarna för lotterna erläggas kontant vid köpehandlingarnas undertecknande, samt att i övrigt vid försäljning av lotterna bestämmelserna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse.

10:o.

Munstorp nr 2 och Krogstorp nr 2 i Skaraborgs län.

Den 29 juni 1928 medgav Kungl. Maj:t med riksdagen (proposition nr 210, punkt 54), att från kronoegendomen Munstorp — bestående av, förutom huvudgården 1 mantal Munstorp nr 1, bland annat hemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Gammalskog nr 1, $\frac{1}{4}$ mantal Kulla nr 1, $\frac{1}{8}$ mantal Kvarnen nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Ängen nr 1 i Skånings-Åsaka socken samt $\frac{1}{2}$ mantal Krogstorp nr 1 och $\frac{1}{4}$ mantal Falkenberg nr 1 i Istrums socken, allt av Skaraborgs län — finge försäljas

dels lotterna Kvarnen och Lillängen var för sig med saluvärden av respektive 11,000 kronor och 14,610 kronor enligt då gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar,

dels ock lotterna Kulla, Gammalskog, Krogstorp och Falkenberg, likaledes var för sig, antingen till lotternas arrendatorer mot köpeskillingar av respektive 21,800 kronor, 25,200 kronor, 23,850 kronor och 26,570 kronor, eller, därest arrendatorerna ej begagnade sig av medgivandet att förvärva lotterna, efter Kungl. Maj:ts beprövande å offentlig auktion, allt under vissa i propositionen angivna villkor i övrigt.

Efter det att de uti Skånings-Åsaka socken belägna hemmanen sammanlagts till en fastighet, benämnd Munstorp nr 2 om $2\frac{1}{2}$ mantal, och de uti Istrums socken belägna hemmanen till en fastighet, benämnd Krogstorp nr 2 om $\frac{3}{4}$ mantal, hava vid å kronoegendomarna hållna förrättningar avstykats

från Munstorp nr 2 lotten litt. Aa (Kulla) om 41.6800 hektar, lotten litt. Ab (Kvarnen) om 19.1500 hektar, lotten litt. Ac (Lillängen) om 27.7800 hektar och lotten litt. Ad (Gammalskog) om 44.5460 hektar, varav 19.3510 hektar åker och tomt, 18.2980 hektar äng samt 6.8970 hektar avrösningsjord, samt

från Krogstorp nr 2 lotten litt. Ba (Krogstorp) om 42.8580 hektar, varav 25.5030 hektar åker och tomt, 4.6950 hektar äng samt 12.6600 hektar avrösningsjord, lotten litt. Bb (Falkenberg) om 40.7330 hektar, varav 23.9600 hektar åker och tomt, 9.0590 hektar äng samt 7.7140 hektar avrösningsjord.

Sedan domänstyrelsen gått i författning om lotternas försäljning samt länsstyrelsen i länet i skrivelse till domänstyrelsen den 3 februari 1932 meddelat, att det ej lyckats länsstyrelsen att försälja lotterna till de åsatta saluvärdena, förordnade Kungl. Maj:t den 18 mars samma år i enlighet med domänstyrelsens hemställan dels, att lotterna litt. Aa, Ab och Ac skulle med till respektive 15,000 kronor, 8,500 kronor och 11,000 kronor nedsatta saluvärden försäljas till lotternas innehavare enligt förordningen den 6 juni 1929 angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m., dels ock, att lotterna litt. Ad, Ba och Bb skulle genom domänstyrelsens försorg utarrenderas för en tid av fem år räknat från den 14 mars 1932.

I anslutning härtill hava lotterna litt. Aa, Ab och Ac numera av länsstyrelsen i länet försålts samt lotterna litt. Ad, Ba och Bb, i jordregistret införda under respektive beteckningen Munstorp 2⁵, Krogstorp 2² och Krogstorp 2³, av domänstyrelsen utarrenderats för tiden till den 14 mars 1937, lotten litt. Ad till G. R. Hjellström mot en årlig avgäld av 680 kronor, lotten litt. Ba till K. G. Larsson mot en årlig avgäld av 650 kronor samt lotten litt. Bb till boskilda hustrun Anna Karlsson mot en årlig avgäld, som utgår dels med 15.7 hektoliter spannmål, hälften råg och hälften kern, samt 72.8 kilogram smör att lösas med penningar efter senast för länet fastställda pris enligt litt. A i markegångstaxan, dels därutöver 300 kronor.

Med anledning av sistnämnda tre lotters förestående arrendeledighet hava på domänstyrelsens anmodan vederbörande domänintendent och hushållningssällskaps egnahemsnämnd under år 1934 avgivit yttranden med förslag till lotternas framtida disposition. Härjämte hava under år 1936 uppskattningsförrättningar i vederbörlig ordning hållits å lotterna.

Av de över förrättningarna upprättade instrumenten jämte övriga handlingar i ärendet, däribland en av distriktslantmätaren Tor Hjertquist år 1930 upprättad karta, inhämtas bland annat följande.

Ladugården å lotten litt. Ad är svagt uppförd samt sliten. Å lotten litt. Ba behöver boningshuset omedelbart ombyggas. Övriga byggnader å nyssnämnda två lotter äro däremot i stort sett goda samt tillräckliga för dessa lotters behov. Detta är även fallet med byggnaderna å lotten litt. Bb.

Lotten litt. Ad är taxeringsvärderad till 15,800 kronor, lotten litt. Ba till 20,700 kronor och lotten litt. Bb till 17,400 kronor.

Under framhållande av att åkerjorden vore »svag» till lotterna litt. Ad och Bb samt »mycket svag» till lotten litt. Ba ävensom att samtliga lotter hade ett mindre gott läge, har uppskattningsnämnden ansett, att lotterna borde försäljas.

Nämnden har åsatt lotten litt. Ad ett saluvärde av 22,800 kronor och ett arrendevärde av 750 kronor, lotten litt. Ba ett saluvärde av 16,200 kronor och — under förutsättning att ny manbyggnad uppfördes å lotten — ett arrendevärde av 800 kronor samt lotten litt. Bb ett saluvärde av 20,000 kronor och ett arrendevärde av 750 kronor.

Hjellström, som sedan år 1923 brukat lotten litt. Ad, har väl vårdat dess jord samt nybyggt svin- och brygghus. Larsson och Anna Karlsson hava hävdat respektive lotten litt. Ba och lotten litt. Bb så väl, som deras resurser tillåtit.

Hjellström har skriftligen förklarat sig villig inköpa den av honom innehavda lotten för en köpeskilling av 22,000 kronor. Vidare har Gunnar Larsson, broder till förenämnde K. G. Larsson och sedan den 14 mars 1928 brukare av lotten litt. Ba tillsammans med brodern, anhållit att få förvärva lotten för ett pris av 15,300 kronor. Slutligen har Karl Karlsson, son till förenämnda Anna Karlsson, skriftligen anhållit att för en köpeskilling av 20,000 kronor få förvärva lotten litt. Bb, som av hans föräldrar brukats alltsedan år 1919. Detta har också av nämnden tillstyrkts.

Egnahemsnämnden och domänintendenten hava förordat lotternas försäljning, varjämte den sistnämnde — under förmenande att lotterna litt. Ad och Ba på grund av sitt läge och beskaffenhet torde bliva svåra att försälja — tillstyrkt antagandet av de å nämnda två lotter avgivna köpeanbudet.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 31 december 1936 underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid för egen del anfört följande.

Styrelsen biträdde uppskattningsnämndens förslag om försäljning av lotterna. Av skäl, som anförts av domänintendenten, hölle styrelsen före att de å lotterna litt. Ad och Ba avgivna köpeanbudena, vilka med 800 kronor överstege det sammanlagda taxeringsvärdet av dessa två lotter, borde kunna antagas. Saluvärdena för samtliga lotter torde alltså kunna bestämmas till respektive 22,000 kronor, 15,300 kronor och 20,000 kronor.

Av de personer, som förordats till erhållande av förköpsrätt vid försäljningarna, torde endast G. R. Hjellström författningsenligt kunna komma i åtnjutande av dylik rätt. Det torde emellertid icke vara något att erinra emot att företrädesrätt tillerkändes Gunnar Larsson till den av hans broder nu innehavda lotten litt. Ba samt Karl Karlsson till den av dennes moder nu brukade lotten litt. Bb. För beslut därutinnan erfordrades riksdagens medverkan. Av praktiska skäl borde ärendet i dess helhet underställas riksdagen.

Jag biträder uppskattningsnämndens försäljningsförslag, sådant det av domänstyrelsen förordats. Då ärendet i sin helhet torde bära underställas riksdagens prövning, får jag alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departement-
chefen.

att den från kronoegendomen $2\frac{1}{2}$ mantal Munstorp nr 2 i Skånings-Åsaka socken avstyckade ägolotten litt. Ad (Munstorp 2⁵) samt de från kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Krogstorp nr 2 i Istrums socken avstyckade ägolotterna litt. Ba (Krogstorp 2²) och litt. Bb (Krogstorp 2³), allt i Skaraborgs län, skola var för sig med saluvärden av respektive 22,000 kronor, 15,300 kronor och 20,000 kronor försäljas,

lotten litt. Ad enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för G. R. Hjellström samt

lotten litt. Ba till Gunnar Larsson och lotten litt. Bb till Karl Karlsson, vid vilka två lotters försäljning bestämmelserna i nyssnämnda förordning i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse;

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas

beträffande lotterna litt. Ba och Bb, att köpeskillningarna erläggas jämlikt § 21 och § 22 A) i försäljningsförordningen och

beträffande samtliga lotter, att lotterna försäljas med tillträdesrätt för köpare, räknad från den 14 mars 1937, att lotterna försäljas i det skick, vari de vid tillträdet befinna sig, att andra än kronan tillhöriga byggnader och anläggningar icke ingå i försäljningarna, samt att köparna skola ansvara för deltagningsskyldighet uti lotterna eventuellt åvilande vattenavledningskostnader.

11:o.

Sundstorp nr 1 i Skaraborgs län.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1935 överfördes från statens domäners fond till arrendeegnehemsfonden per den 14 mars 1937 kronoegendomen 1 mantal Sundstorp 1 i Hällums socken av Skaraborgs län.

I skrivelse den 30 januari 1937 har statens jordnämnd — med förmälan att nämnden å ifrågavarande egendom utlagt sex arrendeegnahem, varefter en huvudgårdsslott i anslutning till gårdens byggnader kvarstode — föreslagit sistnämnda lotts försäljning med tillträdesrätt för köpare den 14 mars 1937.

Vid sin skrivelse har nämnden fogat en av distriktslantmätaren G. Linde år 1936 över egendomen upprättad karta jämte lantmåterihandlingar.

På grund av remiss har domänstyrelsen den 12 februari 1937 utlätit sig i ärendet samt därvid överlämnat från vederbörande domänintendent infortrat yttrande.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

Huvudgårdsslotten innehåller en areal av 39.51 hektar, varav 34.21 hektar åker och tomt, 1.79 hektar äng och 3.51 hektar avrösningsjord.

Å lotten finnas tillräckliga byggnader, vilka dock delvis äro av dålig beskaffenhet och måste ombyggas.

Statens jordnämnd har åsatt lotten ett saluvärde av 30,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse har *statens jordnämnd* föreslagit följande.

Egendomen borde hembjudas åt nuvarande arrendatorn, Sven Andersson, som varit arrendator därstädes sedan år 1922 och förklarar sig villig betala åsatta salupriset för densamma. Endast kronan tillhöriga byggnader och anläggningar skulle ingå i köpet.

Därest försäljning till Sven Andersson komme till stånd, hade beräknats, att i och med köpets avslutande alla ekonomiska mellanhavanden mellan kronan och arrendatorn skulle vara reglerade. Köparen skulle erlägga köpeskillingen kontant å tillträdesdagen eller å annan tid, varom jordnämnden kunde överenskomma med köparen.

Detaljvillkoren borde lämpligen få fastställas av statens jordnämnd. Köpeskillingen med avdrag av försäljningskostnaderna borde överföras till statens domäners fond och bokförda värdet å egendomen Sundstorp samtidigt nedskrivnas med köpeskillingsbeloppet.

Skulle arrendatorn ej använda sig av hembudsrätten, torde jordnämnden få utbjuda egendomen till hugade spekulanter å sätt, som nämnden kunde finna lämpligt, och underställa Kungl. Maj:t för godkännande upprättat köpeavtal.

Skulle försäljningen av en eller annan anledning ej bliva klar med tillträde den 14 mars 1937, borde jordnämnden hava befogenhet att tillfälligt utarrendera egendomen mot den arrendeavgift och på de villkor i övrigt, som nämnden kunde finna gott bestämma.

Domänintendenten och *domänstyrelsen* hava ej haft något att erinra mot jordnämndens förslag.

*Departements-
chefen.*

Jag biträder jordnämndens förslag om försäljning av ifrågavarande huvudgårdsslott med hembuds rätt för arrendatorn Sven Andersson. Därest An-

dersson icke begagnar sig av denna rätt, bör nämnden äga utbjuda lotten till salu, under hand eller å offentlig auktion, därvid bestämmelserna i 1929 års försäljningsförrättning synas böra i huvudsak tillämpas. I likhet med nämnden anser jag, att i detta fall det köpeavtal, som kan komma att upprättas, bör underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Ävenledes finner jag, i anslutning till vad nämnden föreslagit, köpeskillingen böra, efter avdrag av försäljningskostnaderna, tillföras den i statens domäners fond ingående markinköpsfonden. För försäljningen torde riksdagens tillstånd vara erforderligt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att av kronoegendomen 1 mantal Sundstorp nr 1 i Hällums socken av Skaraborgs län den å den i ärendet företedda kartan med litt. A betecknade huvudgårdslotten må försälas mot ett saluvärde av 30,000 kronor med tillträde räknat från och med den 14 mars 1937;

skolande vid lottens försäljning iakttagas, att densamma på villkor i övrigt, som statens jordnämnd bestämmer, hembjudes arrendatorn Sven Andersson, samt att, därest denne ej skulle begagna sig av hembudsrätten, jordnämnden må i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. utbjuda lotten till salu antingen under hand eller å auktion och för godkännande underställa Kungl. Maj:t det köpeavtal, som kan komma att upprättas.

12:o.

Rala nr 5 i Örebro län.

Kronoegendomen 1 mantal Rala nr 5 i Kumla socken av Örebro län är för tiden till den 14 mars 1938 utarrenderad i två lotter, arrendelotten nr 1 (norra gården) till Ernst Johansson mot en årlig avgäld av 850 kronor och arrendelotten nr 2 (södra gården) till Karl Frithiof Larsson mot samma avgäld.

Uppskattningsförrättning har under år 1935 hållits å egendomen.

Av det över förrättningen upprättade protokollet med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren H. Aspling år 1914 upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är uppdelad i tre skiften och belägen på ett avstånd av 4 kilometer från Hallsbergs köping och 6 kilometer från Kumla järnvägsstation, har enligt beskrivningen — efter frånräknande av exproprierad mark (ägofigurerna nr 5 och 39 å omnämnda karta) — en areal av 81.025 hektar. Härav belöper å arrendelotten nr 1 40.801 hektar, varav 39.56 hektar åker, 0.415 hektar äng och 0.826 hektar impediment, samt å arrendelotten nr 2 40.224 hektar, varav 39.51 hektar tomt och åker, 0.315 hektar äng och 0.399 hektar vägar, grav m. m. Lotterna motsvara å kartan, lotten nr 1 ägofigurerna nr 22—40, 42—45, 51—58 och 69—70 samt lotten nr 2 ägofigurerna nr 1—21, 46—50 och 59—68.

Åkerjorden, varav en stor del ligger på ett avstånd av mer än två kilometer från huvudgården, består av lermylla, sandmylla och mulljord.

Å egendomen finnas inga torp eller lägenheter.

Av bygnaderna å norra gården äro manbyggnaden och uthus medelgoda men arbetarbostaden för dålig. Beträffande byggnaderna å södra gården äro manbyggnaden och uthus underhaltiga samt arbetarbostaden ej godkännbar.

Egendomen har del i Kumla häradsallmanning, som lämnar avkastning till värde av 60—80 kronor per mantal.

Taxeringsvärdet å egendomen utgör 82,555 kronor, varav belöper å norra gården 42,000 kronor och å södra gården 40,555 kronor.

Uppskattningsnämnden har föreslagit, att egendomen försåldes med hembuds rätt för arrendator Johansson till norra gården och för arrendator Larsson till södra gården. Norra gården har innehafts av Johansson under mer än 20 år, varunder Johansson väl skött densamma. Larsson, vars förfäder brukat södra gården sedan år 1844, har också väl skött gården. Som skäl för försäljning har nämnden uppgivit, att å båda lotterna erfordrades nybyggnader för en kostnad, ej understigande 30,000 kronor.

Nämnden har saluvärderat arrendelotten nr 1 till 42,900 kronor, varav 800 kronor för andel i förenämnda allmanning, och arrendelotten nr 2 till 41,000 kronor, varav likaledes 800 kronor för andel i samma allmanning. Då nämnden emellertid föreslagit, att av sistnämnda lott åkerjord, motsvarande å nämnda karta ägofiguren nr 15 om 0.415 hektar, skulle överföras till arrendelotten nr 1, borde saluvärdet å lotten nr 1 ökas med 450 kronor till 43,350 kronor och saluvärdet å lotten nr 2 undergå motsvarande minskning eller till 40,550 kronor.

Därjämte har uppskattningsnämnden åsatt arrendelotten nr 1 ett arrendevärde av 1,590 kronor och lotten nr 2 ett dylikt värde av 1,585 kronor.

Saluvärderingen har verkställts under förutsättning, att lotterna överlättes i befintligt skick, på det att avträdessyn ej skulle behöva hållas.

Nämnden har icke funnit skäl föreslå särskilda villkor angående lotternas användning eller om återköpsrätt. Skulle likväl föreskrifter därutinnan anses böra ifrågakomma, borde saluvärdena nedsättas med tio procent.

Arrendator Johansson har förklarat sig godkänna det lotten nr 1 åsatta saluvärdet, 43,350 kronor, under förutsättning att förenämnda ägofiguren nr 15 motsvarande område tillades lotten samt att Johansson vid avträdandet av lotten ej behövde utgiva ersättning för brister å densamma.

Likaså har arrendator Larsson förmålt sig godtaga det å lotten nr 2 satta värdet, 41,000 kronor, därest han vid lottens avträdande ej behövde erlagga gottgörelse för brister å lotten. Tillika har Larsson förklarat, att han ej hade något att erinra mot att blivande ägare av lotten nr 1 finge köpa cirka 300 kvadratmeter av ägofiguren nr 15 efter ett pris av 11 öre för kvadratmeter.

Överlantmätaren har anfört bland annat följande. Det å omförmälda karta med grön färg angivna vägområdet mellan ägofiguren nr 35 och 36 samt 32 och 33 samt vägens förlängning söderut över ägofiguren nr 7 inginge icke i egendomens enskilda ägor utan utgjorde del av en för samfällt behov avsatt väg. Detsamma gällde de med ägofiguren nr 68—70 betecknade vägarna. Norra gården hade en ungefärlig areal inrösningsjord av 40.1 hektar. Södra gården innehölle ungefär 40 hektar inrösningsjord. Med vardera lotten skulle följa lika stor andel i Kumla häradsallmanning. Under förutsättning att egendomens båda utskiften beträffande jordmånen på ett eller annat sätt kompletterade varandra och en ändring av skiftesläggningen därför icke vore önskvärd, syntes det icke vara något att erinra mot uppskattningsnämndens förslag till styckning av egendomen.

Med skrivelse den 4 december 1936 har *domänstyrelsen* underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning och därvid i huvudsak anfört följande.

Styrelsen hade icke annat att erinra mot det av uppskattningsnämnden uppgjorda försäljningsförslaget — jämväl i vad det innefattade överförande av mark, motsvarande ägofiguren nr 15 å kartan, från nuvarande arrendelotten nr 2 till arrendelotten nr 1 — än att den vägmark, som av överlantmätaren angivits som samfällad borde undantagas från försäljning. Salulotterna borde försäljas med hembuds rätt för Ernst Johansson respektive Karl Frithiof Larsson jämlikt 9 § förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m.

Ärendet torde böra underställas riksdagens prövning.

Jag har intet att erinra mot uppskattningsnämndens försäljningsförslag, *Departements-
chefen.* sådant det av domänstyrelsen förordats, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att kronoegendomen 1 mantal Rala nr 5 i Kumla socken av Örebro län må försäljas i två lotter enligt förordningen den 6 juni 1929 (nr 176) angående försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. och med hembuds rätt jämlikt 9 § i förordningen för Ernst Johansson till lotten nr 1 — motsvarande å en av distriktslantmätaren H. Aspling år 1914 uppräntad karta ägofigurerna nr 15, 22—38, 40, 42—45 och 51—58 — med ett saluvärde av 43,350 kronor samt för Karl Frithiof Larsson till lotten nr 2 — motsvarande å sagda karta ägofigurerna nr 1—4, 6, 7 (med undantag av för samfällt bruk avsatt vägmark), 8—14, 16—21, 46—50 och 59—67 — med ett saluvärde av 40,550 kronor,

skolande vid försäljningarna i övrigt iakttagas, att lotterna försäljas i befintlig skick med tillträdes rätt för köpare den 14 mars 1938, att förbehåll göres för de gränsjämkningar, som vid blivande avstyckningar av lotterna kunna bestämmas, att endast kronan tillhöriga hus och anläggningar ingå i försäljningarna, att med lotterna följer lika rätt till andel i Kumla häradsallmänning, att med vardera lotten följer rätt till nyttjande av lotten åbelöpande andel i för samfällt bruk avsatt vägmark, att vardera lotten tillförsäkras rätt till nödig utfartsväg över andra lotten, att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående å egendomen samt desamma nyttja utan rätt för köpare till annan ersättning än av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att varken kronan eller köpare i egenskap av arrendator av respektive lott efter tillträdesdagen skall äga framställa ersättningsanspråk mot varandra på grund av gällande arrendeavtal, med

undantag dock för tilläventyrs oguldna arrendeavgälder och skatter för egendomen, samt att, därest lotterna icke komma att förvärfvas av oförmälda arrendatorer samt kronan nödgas att till dem utgiva ersättning för tilläventyrs å lotterna verkställd höstplöjning, trädesberedning och sådd, blivande köpare av lotterna skola gottgöra kronan, vad kronan i berörda hänseende utgivit.

13:o.

Stora och Lilla Åvesta nr 1 i Kopparbergs län.

Kronoegendomen Stora och Lilla Åvesta nr 1 i Kopparbergs län är belägen delvis inom Folkärna socken, delvis inom Krylbo köping.

Egendomen, som i öster begränsas av norra stambanan, uppdelas genom den över egendomen i riktning öster och väster framdragna järnvägen Krylbo—Mjölby i två större områden. Det södra av dessa områden genomflytes av Svartån.

Av det söder om järnvägen Krylbo—Mjölby liggande området disponeras östra delen mellan stambanan och Svartån av statens järnvägar. Återstoden av detta område ävensom den norr om nyssnämnda järnväg liggande delen av egendomen förvaltas av domänstyrelsen.

Av domänstyrelsens förvaltningsområde har berörda norra del av egendomen ävensom det område av den söder om järnvägen Krylbo—Mjölby belägna delen, som inneslutes av Svartån, genom Kungl. Maj:ts beslut den 22 mars 1929 inkorporerats med Krylbo köping. Även det av statens järnvägar disponerade området utgör på grund av samma beslut en del av köpingen. För vissa delar av de inkorporerade markområdena har stadsplan utarbetats och den 8 juni 1923 vunnit fastställelse.

Av de under domänstyrelsens förvaltning stående markområdena har viss del intill den 14 mars 1942 upplåtits såsom jordbruksarrende genom styrelsens kontrakt den 5 september 1931. Den årliga avgälden utgör 1,310 kronor.

Återstoden av samma områden, bestående av utmark, omhänderhaves av skogsförvaltningen. Av nyssnämnda områden disponeras vissa, utanför den stadsplanelagda delen av egendomen liggande områden av vattenfallsstyrelsen och telegrafverket.

Krylbo köping har i skrivelse den 8 maj 1935 anhållit att få förvärva tvenne, å en skrivelsen bilagd stadsplanekarta utmärkta områden. I anledning därav anmodade domänstyrelsen den 3 december 1935 domänintendenten att med biträde av vederbörande uppskattningsnämnd dels verkställa saluvärdering av hela den i arrendet ingående delen av egendomen, dels alternativt saluvärdera det mindre område, som vid saluvärderingen kunde komma att av kommunalnämnden i köpingen anvisas.

Av det över den verkställda saluvärderingen upprättade instrumentet med tillhörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren E. V. Hising

år 1929 uppgjord kopia av karta över de i kronans ägo kvarvarande delar av kronodomänen Stora och Lilla Åvesta, inhämtas bland annat följande.

Uppskattningsnämnden har framlagt alternativa försäljningsförslag, det ena alternativ I, omfattande hela den del av egendomen, för vilken stadsplan utarbetats, och det andra, alternativ II, omfattande ett i nämnda alternativ ingående mindre, närmast samhället beläget område.

Områdenas gränser hava å förberörda kartkopia inlagts med röda linjer, gränserna för det större området med korsstreckad linje och gränserna för det mindre området med punktstreckad linje.

Det större området, alternativ I, innehåller en areal av 81,9090 hektar, därav 80,6940 hektar kronan enskilt tillhörig mark och 1,2150 hektar samfällda vägar och dylikt. Området har av nämnden åsatts ett saluvärde av i runt tal 157,550 kronor, därav för växande skog 13,300 kronor.

Det mindre området, alternativ II, med en areal av 5,8360 hektar, därav 5,6500 hektar kronan enskilt tillhörig mark och 0,1860 hektar samfällda vägar och dylikt, har av nämnden saluvärderats till 50,850 kronor. I nämnda område ingår ingen skogsmark.

Av uppskattningsinstrumentet framgår i övrigt, att uppskattningen avsett endast kronan tillhörig mark, att å det större området äro belägna samtliga kronans, arrendet tillhörande byggnader ävensom arrendatorn tillhörig tvättstuga, att dessa byggnaders värde ingår i det i instrumentet uppgivna försäljningsvärdet, att, därest endast det mindre området skulle komma att försäljas, nämnden föreslagit, att de därå befintliga, kronan tillhöriga byggnaderna, en källare och en loge, skulle kvarstå med rätt för arrendatorn av den i kronans ägo kvarvarande delen att utan ersättning nyttja dessa byggnader, att, därest Krylbo köping önskade disponera området, varå nämnda tvenne byggnader äro uppförda, köpingen skulle bekosta byggnadernas förflyttning till plats, som av domänstyrelsen bestämdes, att särskild överenskommelse skulle av styrelsen träffas med egendomens arrendator vid egendomens försäljning helt eller delvis under nu löpande arrendeperiod, samt att, därest egendomen försåldes enligt alternativ II, den årliga kontanta avgälden för återstående delen av det arrenderade området skulle nedsättas till 1,100 kronor.

Värderingen är verkställd under förutsättning, att områdena överlåtas i befintligt skick. Nämnden har icke funnit anledning föreslå föreskrifter rörande särskilda villkor för försäljningslotternas användning eller om återköpsrätt för kronan. Därest sådana föreskrifter emellertid skulle anses böra ifrågakomma, borde saluvärdet nedsättas med tio procent.

På sedermera av Krylbo kommun gjord framställning hava ytterligare tvenne områden saluvärderats, dels ett mindre, omedelbart söder om det stadsplanlagda området, emellan Dalsbergvägen och vägen Krylbo—Stora Grubbo befintligt område, begränsat i söder av Svartån, dels ock ett större, öster om nämnda stadsplanlagda område varande, inom köpingen beläget område mellan Svartån och den av statens järnvägar disponerade delen av egendomen.

Områdena, som icke ligga inom stadsplan, hava angivits å en i ärendet företedd karts-kiss av kalkerpapper, å vilken de betecknats, det större området med litt. A och det mindre området med litt. B samt begränsats med röd streckad skuggning.

Området litt. A med areal av 27,2440 hektar har av uppskattningsnämnden uppskattas till ett värde av 44,000 kronor, därav för skog 14,800 kronor. Området litt. B. med en areal av 3,9930 hektar har av nämnden åsatts ett saluvärde av 2,700 kronor, därav för skog 1,900 kronor.

I skrivelse till domänstyrelsen den 26 januari 1937 har emellertid kommu-

nalnämnden i Krylbo köping på anförda grunder förklarar sig icke vidhålla sin önskan att förvärva nyssnämnda tvenne, med litt. A och B betecknade områden. Kommunalnämnden har därjämte meddelat, att köpingen numera avsåge förvärv allenast av mark, som tillhörde stadsplanen. Närmast tänkte sig köpingen inköp av det mindre område om 5.8360 hektar, som motsvarade det i försäljningsförslaget, alternativ II, angivna området. Återstoden av den stadsplanelagda delen önskade köpingen få förvärva inom viss tid, därest köpingens ekonomiska bärkraft så tillåte. Kommunalnämnden anhölle därför om hemställan till Kungl. Maj:t dels om försäljning i första hand av förenämnda mindre område, dels ock om tillstånd för köpingen att sedermera få förvärva övriga delen av det planlagda området.

Överjägmästaren har förklarar sig icke hava något att erinra mot en försäljning av den mark, som inginge i stadsplanen, men ansett lämpligast, att försäljningen för närvarande inskränktes till det mindre, i försäljningsförslaget alternativ II avsedda området. Vid en eventuell försäljning av jämväl återstående del av den stadsplanelagda marken borde kronan förbehålla sig rätt att å område, som i gällande stadsplan vore avsett till gatumark, framdraga väg från Bjurfors kronopark till Krylbo köping. En dylik väg vore redan utstakad och hade av domänstyrelsen godkänts. Nämnda väg sammanföle inom det stadsplanelagda området i huvudsak med en befintlig ägöväg. Vidare borde ett med byggnadstomt sammanfallande område vid försäljningen undantagas såsom upplagsplats. *Överjägmästaren* har slutligen föreslagit, att, innan försäljning ägde rum, yttranden skulle införskaffas från järnvägsstyrelsen, telegrafstyrelsen och vattenfallsstyrelsen, hurvida de vore i behov av ytterligare mark.

Överlantmätaren har förklarar hinder icke föreligga för avstyckning. Det mindre till försäljning avsedda området utgjordes av delar av stadsägorna nr 161 och 162 samt återstoden av det stadsplanelagda området av stadsägorna nr 147, 154—164, 166 och 167 samt delar av stadsägorna nr 148, 151, 152, 153, 165 och 168. Någon tomindelning av området föreläge icke. Det låte sig sålunda icke göra att i enlighet med skogsstatstjänstemännens förslag från försäljningen undantaga visst, med byggnadstomt sammanfallande område i och för användande till upplagsplats. *Överlantmätaren* har vidare förordat, att kvarvarande, icke stadsplanelagda, men inom köpingen belägna delar av kronoegendomen skulle genom servitutsbestämmelser tillförsäkras utfartsvägar över de till försäljning avsedda områdena, lämpligen å sådana delar av dem, som enligt stadsplanen skulle utgöras av gata. I samband därmed har *överlantmätaren*, med påpekande av att den utfartsväg från kronoparken, som enligt vederbörande skogsstatstjänstemäns förslag skulle förbehållas kronan, komme att korsa dels två enligt stadsplanen till byggnadskvarter avsedda områden, dels ett område, utlagt till allmän plats, dels ock i sned vinkel tvenne gator, föreslagit, att servitutsbestämmelsen skulle givas innehåll av servitut å gata enligt gällande stadsplan eller efter ändring i stadsplan däremot svarande gata.

Domänstyrelsen har med skrivelse den 1 februari 1937 överlämnat ärendet till Kungl. Maj:t och därvid anført huvudsakligen följande.

Egendomens arrendator hade jämlikt överenskommelse med köpingen den 4 augusti 1936 och med styrelsens medgivande från nämnda dag till köpingen upplåtit det till försäljning ifrågasatta mindre området på arrende mot en årlig avgäld, beräknad efter 70 kronor per hektar.

Styrelsen hade därjämte under hand tillfrågat såväl järnvägsstyrelsen och telegrafstyrelsen som vattenfallsstyrelsen, hurvida önskemål från deras sida föreläge om tilldelning av ytterligare mark; och hade styrelsen likaledes un-

der hand från berörda ämbetsverk underrättats, att något markbehov icke förefunnes.

Från styrelsens sida föreläge ingen erinran emot en försäljning av de stadsplanlagda områdena å den under styrelsens förvaltning stående delen av kronoegendomen. Styrelsen ansåge, att den av nämnden gjorda prissättningen per kvadratmeter vore väl avvägd.

Såsom omförmålts hade köpingen emellertid gjort framställning, att ifrågavarande stadsplanlagda område skulle uppdelas i två lotter, den ena omfattande 5.8360 hektar eller det område, som avsetts i det av uppskattningsnämnden framlagda, som alternativ II betecknade försäljningsförslaget, och den andra bestående av återstoden av förberörda planlagda markinnehav, vilken senare lott köpingen anhållit att längre fram, därest omständigheterna så medgäve, få förvärva. Den mindre lotten hade köpingen anhållit att få inköpa omedelbart.

Köpingens anhållan att redan nu erhålla statsmakternas medgivande att inom en viss tid eventuellt få inköpa visst område kunde styrelsen givetvis icke tillstyrka. Ett avtal om framtida köp kunde för ingendera av parterna anses bindande.

För att emellertid underlätta markförvärvet för köpingen funne sig styrelsen kunna biträda det framlagda förslaget om en uppdelning och försäljning av det stadsplanlagda området i ovanberörda två lotter, av vilka den ena med ett saluvärde av 50,850 kronor skulle motsvara den å den i ärendet företedda kartkopian med röd punktstreckad linje begränsade delen av egendomen och den andra med ett saluvärde av 106,700 kronor utgöra det stadsplanlagda området med undantag av förstnämnda lott.

Den mindre lotten, som av köpingen redan disponerades på grund av omförmålta, mellan kronans arrendator och köpingen träffade arrendavtal, ansåge styrelsen kunna försälas omedelbart med skyldighet för köparen att respektera det mellan kronan och dess arrendator upprättade arrendekontraktet rörande egendomen. Köpeskillingen för nämnda lott syntes böra erläggas kontant vid köpeavtalets undertecknande.

Den större lotten ansåge styrelsen böra försälas med tillträde den 14 mars 1942. Hinder för tidigare tillträdesdag funne styrelsen icke föreligga under förutsättning, att köparen respekterade gällande arrendavtal. Köpeskillingen borde kontant erläggas vid lottens tillträddande.

Lotterna borde försälas med full och oinskränkt äganderätt och i befintligt skick; och borde köparen av lotterna inträda i de rättigheter och skyldigheter, som kronan hade gentemot sin nyttjanderättshavare.

Vid försäljning av den större lotten borde kronan förbehållas servitutsrätt i fråga om utfartsvägar dels för de i kronans ägo kvarvarande, icke stadsplanlagda men inom köpingen belägna delarna av kronoegendomen å sådana delar av lotten, som enligt gällande stadsplan vore avsedda till gatumark, dels för Bjurfors kronopark å sådan del av lotten, som enligt stadsplan vore avsedd till gata eller efter ändring i stadsplanen komme att såsom gatumark fastställas.

Då överjägmästaren numera frånträtt sitt förslag om förbehåll för kronan om upplagsplats, funne styrelsen något särskilt område för sådant ändamål icke böra undantagas.

På av domänstyrelsen anförda skäl samt för att undvika splittring av ärendet finner jag det lämpligt, att frågan om ifrågavarande egendoms försäljning i ett sammanhang underställes riksdagens prövning. Då jag ej heller

Departement-
chefen.

i övrigt har något att erinra mot försäljningsförslaget, hemställer jag alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att från de i kronans ägo kvarvarande, under styrelsens förvaltning stående ägoområdena av den i Kopparbergs län delvis inom Folkärna socken och delvis inom Krylbo köping belägna kronoegendomen Stora och Lilla Åvesta nr 1 må var för sig försäljas tvenne lotter om respektive 5.8360 hektar och 76.0730 hektar — den mindre lotten motsvarande det å den i ärendet företedda, av distriktslantmätaren E. V. Hising år 1929 uppgjorda kartkopian med röd punktstreckad linje avgränsade område och den större lotten det å samma kartkopia med röd korsstreckad linje angivna området med undantag av förstnämnda lott — mot saluvärden för den mindre lotten av 50,850 kronor och för den större lotten av 106,700 kronor; skolande i övrigt rörande försäljningarna gälla, att lotterna försäljas i befintligt skick, den mindre med tillträde omedelbart samt med skyldighet för vederbörande köpare att respektera det mellan kronan och egendomens nuvarande arrendator den 5 september 1931 upprättade arrendeavtalet och den större med tillträde den 14 mars 1942 eller, för så vitt vederbörande köpare förklarar sig respektera berörda arrendeavtal, den tidigare dag, varom överenskommelse kan mellan kronan och köparen träffas, att i försäljningarna icke ingå inom lotterna till samfällda vägar och dylikt upplåtna områden, att förbehåll göres för den jämkning i fråga om lotternas gränser och arealer, som vid avstyckningsförrättning kan befinnas erforderlig, att endast kronan tillhöriga hus ingå i försäljningarna, att innehavare av över egendomen med vederbörligt tillstånd framdragna elektriska ledningar förbehålles rätt att hava ledningarna kvarstående och nyttja desamma utan rätt för köparen till annan ersättning än gottgörelse av ledningarnas innehavare för skada till följd av förändring, reparation eller tillsyn av ledningarna ävensom för skada, som förorsakas å kreatur, att köpebrev för lotterna skola utfärdas av länsstyrelsen i länet, att köpeskillingarna för lotterna erläggas kontant till länsstyrelsen, för den mindre lotten vid köpekontraktets utfärdande och för den större lotten vid tillträdet, att vid försäljningen av den större lotten köparen inträder i kronans rättigheter och skyldigheter gentemot egendomens nuvarande arrendator, att vid försäljningen av samma lott kronan förbehålles servitutsrätt i fråga om utfartsvägar över lotten å område, som enligt gällande stadsplan redan är eller efter eventuell ändring av samma plan kommer att avsättas till gatumark för dels i kronans ägo kvarvarande, icke stadspla-

nelagda men inom köpingen belägna delar av kronoegendomen samt dels för Bjurfors kronopark, *att* vederbörande köpare ansvarar för alla å lotterna efter tillträdesdagen belöande onera och utskylder, *samt att* vederbörande köpare vidkännes kostnaderna för lagfart, in-teckning och avstyckning samt övriga med köpet förenade utgifter.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:o—13:o här ovan antecknade ärenden.

Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämnar bifall till vad departementschefen hemställt samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Rune Thygesen.